

Crnogorski glasnik

GODINA X. _ BROJ 60. _ STUDENI-PROSINAC / NOVEMBAR-DECEMBAR_ 2009.

POSJETA PREDSEDNIKA CRNE GORE	4
DJELOVANJE NZCH I VIJEĆA CRNOGORACA	
Tematska rasprava: „Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina u RH i Crnogorci“	6
Izborna skupština društva „Montenegro“ Zagreb	10
Sjednica Vijeća u Zagrebu	10
DANI CRNOGORSKE KULTURE 2009.	
Crnogorske spisateljice u Zagrebu	12
Koncert ansambla „Alata“ iz Podgorice	14
Tjedan crnogorske kulture u Umagu	16
Dani crnogorskog filma u Rijeci	17
„Testament“ Peđe Đonovića u Splitu i Samoboru	18
MEĐUDRŽAVNA KULTURNA SARADNJA	
Blago Kotorske biskupije u Zagrebu	22
PREDSTAVLJANJE KNJIGA	
Mediteranska mjera Miloša Miloševića	24
KAD BI SVI ...	26
IZ CRNE GORE I SVIJETA	
Mirku Kovaču uručena Njegoševa nagrada	27
Deset godina DANU	30
Crnogorsko veče u Kranju	30
Tuđina teža bez podrške matice	31
OSVRTI, VIDENJA, PRIKAZI	
Naučni skup o Petru I Petroviću Njegošu	32
Arhaičnost jezika ili lingvistike	33
IZLETI I DRUŽENJA	
Uspješan izlet po Istri	34
Druženje za sjećanje, rezultat za zaborav	35
Pjesma i ples sa novim i starim zvijezdama	36
GALERIJA „MONTENEGRINA“	
Skupna izložba „More i Ivana“	38
Izložba starih fotografija iz Crne Gore u Rijeci	39
Samostalna izložba Aleksandra Čalovića	40
„Nacionalni parkovi Crne Gore“ u Puli	40
IZ STARE CRNOGORSKE ŠTAMPE	41
IN MEMORIAM	
Uroš Golubović	42
GALERIJA „MONTENEGRINA“	43
U SUSRET PRAZNICIMA	44

S
R
E
T
A
N

B
O
Ž
I
Ć

I

N
O
V
A

G
O
D
I
N
A

G
O
D
I
N
A

G
O
D
I
N
A

G
O
D
I
N
A

Cetinje u zimskom ruhu

Ponos

Ispraćajući još jednu godinu, željeli bismo da je zabilježimo samo riječju **ponos!** Jer: ponosni smo što su, za vrijeme nedavne zvanične posjete Hrvatskoj, predsjednici Republike Hrvatske i Crne Gore istakli da «crnogorska manjina u Hrvatskoj i hrvatska u Crnoj Gori značajno doprinose dobrim odnosima dvije države»;

ponosni smo kad se, za vrijeme te posjete, predsjednik Crne Gore sastane s predstavnicima Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske i još jednom potvrdi «da su naše manjine trajan i snažan most dobre saradnje naše dvije države»;

ponosni smo kad predsjednik Skupštine Crne Gore, u susretu sa predstavnicima NZCH, govori o «našoj daleko najobrazovanijoj zajednici u svijetu»;

ponosni smo kad prvi ambasador Crne Gore u Republici Hrvatskoj, odlazeći iz Zagreba i sjećajući se podrške pripadnika crnogorskog korpusa u predreferendumskom periodu, istakne «da je ta solidarnost, to osjećanje za svoju državu odnijelo prevagu i imalo odlučujući uticaj u onom malom broju koji je premašio 55%»;

ponosni smo kad nam novi ambasador Crne Gore u Hrvatskoj, «zahvaljujući ... još jednom što svojim djelovanjem i pregalaštvom baštinitie vrle vrijednosti i identitet svoga roda», na impresivnom Petrovdanskom saboru poruči: «Svaki Crnogorac je Crna Gora»;

ponosni smo kad na Lučindanskom druženju gradonačelnik Grada Zagreba kaže: «Zagreb uvažava, poštuje i voli Crnogorce, a Crnogorci uvažavaju, poštuju i vole Zagreb!»;

ponosni smo što su, među «zaslužnima za svekoliki razvoj Hrvatske», najviša odličja dobili redatelj Veljko Bulajić, dr. sc. Radomir Pavićević te posmrtno don Branko Sbutega;

ponosni smo što je među laureatima Nagrade Grada Zagreba, «koji su na osobit način pridonijeli razvoju grada Zagreba», i prof. emer. dr. sc. Veselin Simović;

ponosni smo kad za knjige NZCH „Države na kušnji“ prof.dr.sc. Dragutina Lalovića i „Tin Ujević i Crna Gora“ Pavla Goranovića u prepunom Novinarskom domu čujemo: «ovakve knjige su dragocjene, jer su one jedna vrsta normativnog ishodišta» i «ova knjiga sasvim sigurno može pridonijeti oživljavanju hrvatsko-crnogorskog kulturnog dijaloga»;

ponosni smo kad gospođa Jelena Mihaljević, u ime ansambla „Alata“ iz Podgorice, kaže da su došle «punog srca sa željom da vam donesemo malo toplog daška iz domovine»;

ponosni smo i kad predsjednik Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske gospodin Aleksandar Tolnauer odlasku na jedan jamačno ugodan domjenak pretpostavi učešće na našoj ne baš amizantnoj političkoj tribini i nakon nje se par sati zadrži u neformalnom razgovoru u Crnogorskom domu;

ponosni smo i što je gospođa Milka Babović – «deklarirani Evropejac koji će na Vaše uljudno pitanje „Kako ste?“ uvijek odgovoriti da je dobro, pa i kad tomu nije tako» – na književnoj večeri, u trenutku kad je razgovor skliznuo s poezije na životnu prozu i nagovjestio neke dileme, ustala i u prilog tezi što je zapravo najvažnije, citirala poziv knjaza Danila austrijskom konzulu u Kotoru za pomoć ranjenima poslije Grahovske bitke: «Braća nijesmo, ali ljudi jesmo! Pomagajte!» (a pomoć je, to ne treba nikad zaboraviti, došla!);

ponosni smo što su u predsjedništvo Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb izabrane i gospođice Jelena Novičević i Ivana Šilić, članice naših „Đetića“, jer je to potvrda opredjeljenja da nam dolaze i mlađi i bolji;

ponosni smo na šezdeseti broj našeg „Glasnika“ i deset godina njegovog izlaženja; na kraju – sjećajući se jedne crnogorske odive koja je davno pismom isprošena za Ameriku, vremenom stekla silni imetak i na kraju se pitala: «Što mi sve vrijedi, kad to ne vidi moja Dobrota?» – možda bismo ipak najprije morali biti ponosni kad posve neočekivano stignu pisma i pohvale (v. str. 26) čija nas topla, ljudska riječ – kruneći tako uvriježenu tezu o „depresivnom optimizmu“ Crnogoraca – uvjerava na najbolji način da sva pregnuća imaju smisla i da nijesu sam sebi bila cilj!

Izdavači:
NACIONALNA ZAJEDNICA CRNOGORACA HRVATSKE
i VIJEĆE CRNOGORSKE NACIONALNE MANJINE
GRADA ZAGREBA,
Zagreb, Trnjanska cesta 35, Tel/Fax: 01/6197 078, 01/ 6314 263,
E-mail: vijececm@net.amis.hr, montenegro@net.amis.hr
Za izdavača: dr. sc. Radomir Pavićević
i prof. emer. dr. sc. Veselin Simović
Glavni i odgovorni urednik: Zoran Drašković
Redakcija: Jovan Abramović, Zoran Drašković, Stevo
Durašković, Nenad Ivanović, Danilo Ivezic, Dragutin Lakić
Rukopisi se ne vraćaju. Naklada / Tiraža: 1000

Na poziv predsjednika Stjepana Mesića

PREDSJEDNIK CRNE GORE FILIP VUJANOVIĆ U ZVANIČNOJ POSJETI REPUBLICI HRVATSKOJ

Na poziv predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića, predsjednik Crne Gore Filip Vujanović boravio je – kao posljednji šef jedne od država regije koji službeno posjećuje Hrvatsku na kraju mandata predsjednika Mesića – 9. i 10. decembra u zvaničnoj posjeti Republici Hrvatskoj. Poslije tête-à-tête susreta i bilateralnih razgovora službenih izaslanstava, dvojica su Predsjednika dala izjave u kojima se, između ostalog, kaže:

«Crna Gora bila je prva koja se suočila s istinom o tome što se zbivalo u vrijeme raspada jugoslavenske federacije i koja je preuzela svoj dio odgovornosti u tim zbivanjima. Zahvaljujući takvoj politici, zahvaljujući hrabrosti koju je službena Podgorica pokazala kada je trebalo priznati i ono što nije bilo ugodno priznati, mi smo mogli prihvatiti pruženu ruku i početi izgrađivati naše odnose na novim osnovama i u novim okolnostima. Danas su hrvatsko-crnogorski odnosi odlični; usudujem se reći da su takvi, da bi mogli poslužiti kao primjer za građenje odnosa, ne samo u regiji nego i u Evropi.», rekao je predsjednik Mesić i nastavio: «Svakako, ne malu ulogu u tome odigrali su i igraju i dalje Crnogorci koji žive u Hrvatskoj i Hrvati koji žive u Crnoj Gori. Naše dvije manjine, čak i ako se ponekada nađu neka pitanja koja treba rješavati da bi se uspješno moglo dalje, na najboljem su putu da postanu ono što manjine u ujedinjenoj Evropi doista mogu i moraju biti – mostovi spajanja.»

«Odnosi između naše dvije države su sadržajni, intenzivni i prijateljski.», ocijenio je predsjednik Vujanović, istakavši da se privredna saradnja intenzivira, a potom se obratio predsjedniku Mesiću: «Na početku Vašeg predsjedničkog mandata, naši odnosi su bili opterećeni traumatičnom prošlošću iz vremena raspada bivše Jugoslavije na prostoru na kome se traume teško prevazilaze, a porušeni mostovi dugo i sporo obnavljaju. Crna Gora je bila spremna da se suoči sa prošlošću, da iskaže žaljenje i izvinjenje, smatrajući jednako sopstvenom nesrećom vojnu i bezbjednosnu komandu tadašnje JNA i tadašnjeg političkog Beograda kojoj se Crna Gora nije mogla suprotstaviti bez tragičnog i nepovratnog haosa u njoj samoj!», te posebno naglasio političko djelovanje predsjednika Mesića na pozicijama «čistog, dosljednog, upornog i beskompromisnog» antifašizma.

(Izvori: Ured Predsjednika RH, HINA, Dnevni list POBJEDA)

Za vrijeme zvanične posjete Republici Hrvatskoj

SUSRET PREDSJEDNIKA CRNE GORE GOSPODINA FILIPA VUJANOVIĆA S PREDSTAVNICIMA CRNOGORSKE NACIONALNE MANJINE U HRVATSKOJ

Predstavnici Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske i Koordinacije vijeća crnogorske nacionalne manjine na području Republike Hrvatske, prof. emer. dr. sc. Veselin Simović, prof. dr. sc. Dragutin Lalović, dr. sc. Radimir Pavićević i Danilo Ivezić, upoznali su predsjednika Crne Gore, gospodina Filipa Vujanovića sa zajedničkim programskim aktivnostima članica Nacionalne zajednice i Koordinacije na očuvanju nacionalnog i kulturnog identiteta crnogorske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj. Sastanak je organiziran u okviru službenog posjeta predsjednika Crne Gore Republici Hrvatskoj, u Državnoj rezidenciji RH 9. 12. 2009. godine.

Ocjenjujući aktivnosti i napore članica NZCH i Koordinacije u Hrvatskoj, predsjednik Filip Vujanović je posebno istakao ulogu nacionalnih manjina u ukupnim odnosima dvije države, naglašavajući da su one trajan i snažan most dobre saradnje.

Posebna pohvala izrečena je programu izdavačke djelatnosti NZCH kao i kvalitetu izdanih naslova.

Sastanku predstavnika NZCH i Koordinacije s predsjednikom Filipom Vujanovićem prisustvovali su i dr. sc. Ivan Leković - savjetnik predsjednika za spoljne poslove, i ambasador Crne Gore u Republici Hrvatskoj Njegova Ekselencija Goran Rakočević.

Na kraju susreta predsjedniku Filipu Vujanoviću uručen je poklon: Komplet knjiga, iz izdavačke djelatnosti NZCH u protekloj godini.

Nakon sastanka predstavnici NZCH i Koordinacije prisustvovali su svečanoj večeri, na poziv i u organizaciji predsjednika Republike Hrvatske gospodina Stjepana Mesića.

Danilo Ivezić

USTAVNI ZAKON O PRAVIMA NACIONALNIH MANJINA U REPUBLICI HRVATSKOJ I CRNOGORCI

Dana 7. novembra 2009.g. u Crnogorskom domu u Zagrebu održana je tematska rasprava: „*Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj i Crnogorci*“. Poziv na tematsku raspravu – koja je organizovana od strane Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske i Koordinacije vijeća crnogorske nacionalne manjine na području Republike Hrvatske, a u nastojanju da se odredi uloga i položaj crnogorske nacionalne manjine u RH s pozicija ostvarivanja Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina u RH iz 2002. godine – bio je upućen predsjednicima udruga članica NZCH, članovima Predsjedništva NZCH, delegatima Skupštine NZCH, predsjedniku i zamjeniku predsjednika Skupštine NZCH, predsjednicima vijeća crnogorske nacionalne manjine te predstavnicima crnogorske nacionalne manjine Zagrebačke i Osječko-baranjske županije.

Pozdravivši najprije posebne goste: predsjednika Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske gospodina Aleksandra Tolnauera te ambasadora Crne Gore u Republici Hrvatskoj Njegovu Ekselenciju Gorana Rakočevića i prvog sekretara Ambasade gospodina Branislava Karadžića, a potom i sve koji su se odazvali pozivu – ali i više od deset predstavnika crnogorskih udruga u Republici Hrvatskoj koje nijesu članice NZCH – predsjednik Koordinacije vijeća Crnogorske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj prof. emer. dr. sc. Veselin Simović je odmah istakao da se ne radi o općecrnogorskoj raspravi, već o sastanku i raspravi koji su planirani u okviru programa Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba, Koordinacije vijeća crnogorske nacionalne manjine na području Republike Hrvatske i Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske, odnosno udruga koje su u njenom sastavu.

Ističući da se radi o skupu na kom se razmatraju iskustva u djelovanju udruga i djelovanju vijeća nacionalnih manjina formiranih na temelju Ustavnog zakona, prof. Simović je, najavivši gao kao svakako najkompetentnijeg za tumačenja i Ustavnog zakona i položaja nacionalnih manjina, dao riječ gospodinu Aleksandru Tolnaueru.

Gospodin Aleksandar Tolnauer – osvrćući se na sedam godina primjene Ustavnog zakona koji je imao intenciju da osigura visoki standard manjinskih prava i naglašavajući da tih standarda u Evropi nema već da u pojedinim od zemalja postoje samo odgovarajuće konvencije, a da u drugim (npr. Francuskoj, Grčkoj) nema ni govora o takvoj vrsti prava – najviše se zadržao na pitanju manjinskih vijeća, predstavnika, koordinacija i udruga i njihovog međusobnog odnosa. Podvukao je da je unutar manjina i njihovih asocijacija široko prisutno krivo tumačenje tog odnosa zbog nerazumijevanja činjenice da su vijeća i predstavnici legitimno izabrani od strane udruga ili određenog broja pripadnika nacionalnih manjina i da je osnovna uloga vijeća i predstavnika da na lokalnoj i regionalnoj razini osiguraju uvjete za te udruge i rešavanje problema (počev od komunalnih) koje imaju nacionalne manjine. S druge strane, ni sve lokalne i regionalne samouprave nisu uskladile svoje statute, čime se upravo bave i ministarstva kroz razmatranje Akcijskog plana za provođenje Ustavnog zakona.

Što se samog Zakona tiče, gospodin Tolnauer je podsjetio da o njemu nije vođena javna rasprava među manjinama u Hrvatskoj, što je kompenzirano njegovom visokom normativnom razinom, a negdje – kako je pokazala praksa – i prenormiranošću. Tako na primjer, kad je riječ o financiranju (a donijeti su novi kriteriji i odgovarajuća metodologija za to!), u Zakonu je nelogično da Savjet za nacionalne manjine, raspoređujući sredstva koja su u državnom proračunu predviđena za programe kulturne autonomije nacionalnih manjina (čak mu je data i prerogativa da raspoređuje sredstva iz bilateralnih sporazuma sa matičnim državama nacionalnih manjina!), mora to obaviti u roku od 90 dana (u protivnom će to učiniti Vlada RH), dok se sa druge strane dešavalo da proračun bude donesen mnogo kasnije, pa izvješća o utrošku sredstava nužno probijaju rokove koje zadaju ministarstva!

Kad su u pitanju koordinacije vijeća, gospodin Aleksandar Tolnauer je pojasnio da one – za razliku od vijeća i predstavnika nacionalnih manjina – nemaju pravnu osobnost, jer kad bi je dobile predstavljale bi svojevrsnu skupštinu, što bi pak značilo da više ne bi bilo osam zagarantiranih saborskih zastupnika, a to bi zapravo značilo da se mijenja čitav model manjinskog predstavljanja. Međutim, postojeći model Ustavnog zakona ne poznaje lokalnu samoupravu na državnoj razini manjinskog tipa, već su vijeća i predstavnici manjina sastavni dio lokalne samouprave (razumije se, u savjetodavnom djelu).

Drugi uvodničar na skupu bio je naš član Savjeta za nacionalne manjine prof. dr. sc. Dragutin Lalović. Njegovo izlaganje bilo je usredsređeno na osnovne probleme u normativnoj regulaciji i u realizaciji Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina:

NZCH i Ustavni zakon o nacionalnim manjinama – bilance i perspektive

«Primjereno vrednovanje ovog Zakona, koji je opći normativni okvir našeg organiziranja i djelovanja, podrazumijeva da se taj temeljni Zakon ne promatra statično i izolirano od ukupne ocjene karaktera političkog sustava Hrvatske i njegovih demokratskih potencijala i deficita. S jedne strane, on ne označuje prilagođavanje zatečenom stanju, nego anticipira *demokratsku decentralizaciju* Hrvatske. S druge, on je izraz povećane svijesti u našoj javnosti o *odgovornosti spram drugoga*, koja je sazrila iz tegobnog iskustva etničke homogenizacije i autoritarne vladavine.

Zakon se mora ocijeniti i sa stajališta njegove provedbe, kako samih manjinskih udruga i vijeća tako i cijele državne strukture (od lokalne samouprave do Sabora).

Osnovna ocjena: Zakon je primjeren normativni i institucionalni okvir, po tome što je omogućio ostvarivanje političkih prava pripadnika nacionalnih manjina u demokratskom dizajniranju Hrvatske kao decentralizirane zemlje (tzv. princip supsidijarnosti). Posebice je potvrđena uloga Savjeta za nacionalne manjine kao oblika manjinske samouprave na državnoj razini.

Uočljivi su i problemi principijelnog karaktera u normativnoj regulaciji:

1. Sporno tzv. dvostruko pravo glasa pripadnika nacionalnih manjina (prema Ustavu RH, može postojati, prema Zakonu o izboru zastupnika, ne može). Pritom je posve neprihvatljiva sadašnja praksa da pripadnici manjina budu u apsurdnoj situaciji da moraju „izabrati“ između svojeg općeg prava (da glasaju kao građani) i posebnog prava (da glasuju kao pripadnici etničke zajednice). U takvoj situaciji, ako se osporava opće pravo glasa, Hrvatska bi prestala čak i formalno biti demokratska zemlja. U Ustavnom zakonu navode se „posebne liste“ za izbor zastupnika iz redova nacionalnih manjina, čime se ostvaruje logika ustavne odredbe o pluralnom votumu.

2. Sporan je današnji princip predstavljanja nacionalnih manjina u Parlamentu. Naše je iskustvo negativno. Nemogućnost džentlmenskog sporazuma o zajedničkom zastupniku naše skupine. Nije slučajno da su naši ljudi listom glasali na općim listama.

3. Sporan je status tzv. koordinacije, koja je u Ustavnom zakonu (čl. 33), normirana prvenstveno kao horizontalna forma objedinjavanja djelovanja svih vijeća i predstavnika na lokalnoj i regionalnoj razini u zajedničkom kreiranju demokratske politike, dakle donošenju odgovornih političkih odluka na tim razinama. Čini se da je praksa potvrdila koordinaciju i na „vertikalnoj“ razini (objedinjavanje svih vijeća jedne nacionalne zajednice), pri čemu ostaje upitan pravni status tih tijela.

4. Sporan je i sam Savjet za nacionalne manjine, kako u pogledu njegova sistemskog mjesta u cijeloj konstelaciji udruga i vijeća, tako i glede njegove sadašnje personalne strukture, koja je na početku provedbe Zakona bila iznuđena.

Nekoliko je osnovnih problema u realizaciji Zakona, koji se mogu razaznati iz djelovanja naših vijeća. Izdvajam samo dva:

1. Uloga vijeća u lokalnoj samoupravi i regionalnoj upravi. Valja ocijeniti što su vijeća činila i kakav je njihov utjecaj u sredinama u kojima djeluju; jesu li redovito obaviještavana o sjednicama svojih Skupština; jesu li djelovala na razini horizontalne Koordinacije, zajedno s drugima; jesu li bila inicijatori rješavanja nekih važnih problema za život svojih sredina; je li ostvarena bolja komunikacija s drugim manjinama u svojim sredinama.

2. Odnos udruga i vijeća. Najvažniji praktični problem. Pokazalo se da su samo one udruge stvarna okupljališta naših ljudi, a ne fantomske izmišljotine avetnih ljudi, koje su pokazale volju i sposobnost da predlože i izaberu vijeća u svojim sredinama. Osnovni je smisao naše današnje rasprave da sa svom ozbiljnošću ocijenimo jesu li naše udruge svuda uspjele formirati vijeća i predložiti kvalitetne ljude. Nužna nam je kritička analiza uspješnih i neuspješnih slučajeva. U prvoj kategoriji: primjer Zagreba (nekoliko pouka: 1) osiguranje prostora i zaposlenje profesionalca; 2) plodnost dekulacije funkcija (Simović i Pavićević); 3) podrška vijeća realizaciji nekih programa NZCH (izdavaštvo, informiranje)). U drugoj kategoriji: Dubrovnik (nema ni udruge ni vijeća), Istarska županija (nema vijeća zbog nehaja); poseban slučaj: Rijeka (rascjep zbog vijeća).

U kritičkom vrednovanju odnosa udruga i vijeća, valja uvijek voditi računa o tome da su na glavom području našeg djelovanja, vijeća dragocjen instrument za ostvarivanje prostora za kvalitetnu autonomiju, što je osnovni smisao i sadržaj djelovanja udruga. Dobar oblik suradnje: realizacija „Dana crnogorske kulture“, u sklopu gradskih programa kulturne politike.

Kakvi su nam izgledi: između otvorenog prostora i naših mogućnosti? Znamo li što možemo i možemo li to što znamo?»

Napomena. Zaključci sa tematske rasprave biće objavljeni u sljedećem broju.

CRNOGORSKE UDRUGE ČLANICE NZCH

	Naziv udruge:	Predsjednik:	Adresa:	Tel./Fax:	e-mail:
1.	NACIONALNA ZAJEDNICA CRNOGORACA HRVATSKE	dr. sc. Radomir Pavićević	Trnjanska cesta 35 10 000 Zagreb	01/6314 263 01/6314 264	montenegro@net.amis.hr
2.	NACIONALNA ZAJEDNICA CRNOGORACA RIJEKA	mr. sc. Jovan Abramović	Krizanićeva 2/I 51 000 Rijeka	Tel./Fax: 051/371 003	nzeri@ri.t-com.hr
3.	ZAJEDNICA CRNOGORACA SPLIT	Borivoje Stevović	Vukovarska 59 21 000 Split	021/771 533	zajednica.crnogoraca.split@gmail.com
4.	DRUŠTVO CRNOGORACA I PRIJATELJA CRNE GORE „MONTENEGRO“ ZAGREB	Dušan Mišković	Trnjanska cesta 35 10 000 Zagreb	01/6197 078 01/6314 264	montenegro@net.amis.hr
5.	ZAJEDNICA CRNOGORACA PULA	Vukoman Šćepanović	Držićeva 4 52 100 Pula	052/210 371	
6.	UDRUŽENJE CRNOGORACA I PRIJATELJA CRNE GORE „OBOD“ KARLOVAC	Milovan Mijač	Vinijski put 21 47 000 Karlovac	047/434 262	
7.	DRUŠTVO CRNOGORACA I PRIJATELJA CRNE GORE „ONOGOŠT“ ROVINJ	Stevo Papić	Ulica Mazzini 22a 52 210 Rovinj	052/840 294	
8.	DRUŠTVO PEROJSKIH CRNOGORACA „PEROJ 1657“	Mihajlo Škoko	Peroj 138 52 215 Vodnjan	052/383 828	
9.	DRUŠTVO CRNOGORACA I PRIJATELJA CRNE GORE OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE OSIJEK	Milovan Sekulić	Gundulićeva 120 31 000 Osijek	031/372 873	dcobz.osijek@gmail.com
10.	DRUŠTVO CRNOGORACA I PRIJATELJA CRNE GORE „BUJŠTINA“ UMAG	Radovan Medojević	Žrtava fašizma 36 52 470 Umag	052/743 018	

IZBORNA SKUPŠTINA DRUŠTVA „MONTENEGRO“

Izborna Skupština Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „MONTENEGRO“ Zagreb (za koju su pripreme izvršene 19.11. na 9. sjednici predsjedništva Društva) održana je 14.12.2009.g. u Crnogorskom domu u Zagrebu. Veliki broj prisutnih na izornoj Skupštini bio je najbolji pokazatelj zainteresovanosti članova Društva za njegovo djelovanje. Oni su jednoglasno prihvatili izvještaje predsjedništva Društva i Kontrolnog odbora o radu u proteklom dvogodišnjem periodu, a usvojene su i određene izmjene i dopune u statutu Društva, u cilju efikasnijeg budućeg rada. Saslušane su informacije o obilježavanju dvadesetogodišnjice osnivanja i djelovanja Društva.

Za članove predsjedništva Društva u narednom dvogodišnjem periodu izabrani su: **Milanka Bulatović, Zoran Drašković, Branko Klikovac, Ilija Milojko, Dušan Mišković, Jelena Novičević, Veljko Perović, Snježana Šakotić i Ivana Šilić**, a za članove Kontrolnog odbora: **Milo Banović, Marko Bogdanović, Marica Horvat, Radojko Jokić i Veselin Vujović**.

Na odmah održanoj konstituirajućoj sjednici predsjedništvo je za svog predsjednika, koji je i predsjednik Društva, izabralo **Dušana Miškovića**, za dopredsjednika **Iliju Milojka**, a za tajnicu **Milanku Bulatović**.

SJEDNICA VIJEĆA CRNOGORSKE NACIONALNE MANJINE GRADA ZAGREBA

Dana 22.12.2009.g. u Crnogorskom domu u Zagrebu održana je 9. sjednica Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba. Prisutni članovi Vijeća saslušali su i prihvatili izvještaje predsjednika Vijeća prof. emer. dr. sc. Veselina Simovića i tajnika Vijeća gospodina Danila Ivezića, najprije o realizaciji zaključaka 8. sjednice Vijeća, a potom o službenoj posjeti predstavnika Vijeća novom ambasadoru Crne Gore u RH, o susretu s predsjednikom Skupštine Crne Gore te prijemu kod predsjednika Crne Gore prilikom njegovih službenih posjeta Hrvatskoj; istaknuta je aktivnost predstavnika Vijeća vezana za redovnu sjednicu Koordinacije crnogorskih vijeća, kao i učešće na sastancima Koordinacija nacionalnih manjina Grada Zagreba; predstavnici Vijeća uzeli su učešća na tematskoj raspravi: „*Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina u RH i Crnogorci*“.; naglašeno je sudjelovanje većeg broja članova Vijeća na ovogodišnjim izuzetno uspješnim proslavama Petrovdana i Lučindana; dio članova Vijeća učestvovala je na „*Perojskoj fešti*“; najzad, članovi Vijeća aktivno su se uključili u organizaciju „*Dana crnogorske kulture 2009.*“.

Na sjednici je usvojen Program rada Vijeća crnogorske nacionalne manjine grada Zagreba za 2010. godinu (koji u sažetom obliku objavljujemo na sljedećoj stranici), kao i Financijski plan Vijeća za 2010. godinu.

PROGRAM RADA ZA 2010. GODINU

I. IZDAVAČKO- INFORMATIVNA DJELATNOST

1. WEB stranica: www.vijece-crnogoraca-zagreb.hr je u potpunosti opravdala svoju svrhu, čineći događanja i aktivnosti koje se odvijaju u okviru crnogorske nacionalne manjine u Zagrebu i RH dostupnim svima koji putem interneta mogu sagledati cjelokupno djelovanje i rad većine crnogorskog korpusa na području RH. Vijeće, putem web stranice, informira pripadnike crnogorske manjine o svojim aktivnostima, kao i o za njih bitnim političkim, kulturnim i drugim društvenim događanjima u Zagrebu, Hrvatskoj i matičnoj zemlji. Na stranici su i informacije o svim aktivnostima koje pokreću Koordinacija vijeća crnogorske nacionalne manjine na području RH, NZCH i Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb.

U 2009. godini stranica je dopunjena i digitalnom bibliotekom, gdje se mogu pročitati svi naslovi u izdanju Vijeća i NZCH. Ažuriranje stranice (održava je „Ador“ d.o.o.) obavlja se i više puta tjedno. I u 2010. planirano je poboljšanje izgleda, kvalitete i sadržaja na stranici kako bi se postigla prepoznatljivost i atraktivnost.

2. „Crnogorski glasnik“, dvomjesečno službeno glasilo NZCH i Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba, prenosi informacije o ukupnim aktivnostima, zbivanjima i djelovanju crnogorskog korpusa u RH. Objavljuje informativne priloge o radu vijeća i Koordinacije te druge napise od interesa za pripadnike crnogorske manjine. Radi poboljšanja kvalitete glasila, Vijeće će honorirati pojedine autore tekstova i priloga.

3. Biblioteku „Svjedočanstva vremena“ NZCH je pokrenula u okviru izdavačke djelatnosti. Namjera je predstaviti pojedince crnogorskog podrijetla koji su na prostorima današnje Republike Hrvatske ostvarili zapažene rezultate na raznim područjima. Vijeće će osigurati određena sredstva za isplatu honorara autorima.

II. OBILJEŽAVANJE NACIONALNIH PRAZNIKA

Očuvanje nacionalnog identiteta crnogorske manjine u Gradu Zagrebu ostaje jedan od prioritarnih zadataka Vijeća, koji će se realizirati učešćem članova Vijeća u organizaciji obilježavanja i proslave Petrovdana, Dana nezavisnosti, Dana državnosti i Lučindana koje organizira NZCH, Društvo „Montenegro“ i Koordinacija.

1. Dan nezavisnosti i Dan Vijeća Dan nezavisnosti 21.5. utemeljen je odlukom skupštine Crne Gore, kao datum kada su građani Crne Gore na referendumu 2006. izglasali njenu nezavisnost. Temeljem odluka referenduma Crna Gora je postala i međunarodno priznata država. Isti datum je Vijeće odredilo kao Dan Vijeća. Obilježava se odgovarajućim programom u organizaciji Vijeća crnogorske manjine Grada Zagreba.

2. Petrovdan u tradiciji crnogorskog naroda ima značajno mjesto kao dan kada se sastajao Crnogorski zbor, oblik svojevrstne narodne skupštine na kojem su se birali vladike i vladari Crne Gore; na kojem su se donosile sudbonosne odluke rata i mira; zakoni te postavljali temelji moderne države. Obilježava se tradicionalnim Petrovdanskim saborom Crnogoraca, kada se obilježava i Dan antifašističkog ustanka crnogorskog naroda.

3. Dan državnosti Crne Gore 13.7. utemeljen je odlukom Skupštine Crne Gore 2004. kao datum kada je na Berlinskom kongresu 1878. Crna Gora dobila međunarodno priznanje i datum kada je 1941. u Crnoj Gori dignut općenarodni oružani ustanak protiv fašizma. Manifestacija se realizira s Ambasadom Crne Gore u RH.

4. Lučindan je u tradiciji crnogorskog naroda vezan uz ime Petra I Petrovića Njegoša, vladike i gospodara Crne Gore, poznatijeg u narodu kao Sv. Petar ili Petar cetinjski čudotvorac, koji se smatra utemeljiteljem novovjekovne države Crne Gore. Manifestacija se odvija u Zagrebu pod nazivom Lučindanski susreti.

ostvarili zapažene rezultate na raznim područjima. Vijeće će osigurati određena sredstva za isplatu honorara autorima.

III. PREDAVANJA I TRIBINE

Cilj planiranih predavanja i tribina je upoznavanje pripadnika crnogorske manjine sa značajnim temama i imenima iz crnogorske povijesti, kao i aktualnim temama značajnim za crnogorski narod i državu. 2010. godine obilježava se značajna obljetnica: 100 godina proglašenja Crne Gore za kraljevinu, što će biti i tema tribine uz učešće znanstvenika iz Crne Gore (dr.sc. Šerbo Rastoder, dr.sc. Živko Andrijašević) i Hrvatske.

IV. ZNANSTVENO ISTRAŽIVANJE I PROJEKT

Monografija: „Josip Slade - život i djelo“ (autor: B. Mitrović), o životu i djelu arhitekta koji je u Crnoj Gori ostvario niz projekata (Zetski dom na Cetinju, Urbanistički plan Nikšića, Carev most u Nikšiću, cesta Kotor - Cetinje i sl.), kao i u Hrvatskoj. Završetak projekta, koji se odvija kao zajednički na nivou Koordinacije vijeća crnogorske nacionalne manjine na području RH, a inicijator mu je Vijeće crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba, planiran je u 2010. godini. (voditelj projekta: prof. emer. dr. sc. Veselin Simović).

V. PROGRAM KOORDINACIJE VIJEĆA CRNOGORSKE MANJINE NA PODRUČJU RH

Aktivno sudjelovanje u radu Koordinacija vijeća crnogorske manjine na području RH je značajan dio djelovanja Vijeća: priprema i održavanje sastanaka i savjetovanja Koordinacije vijeća radi donošenja odluka iz nadležnosti Koordinacije i raspravljanja aktualnih pitanja iz djelovanja vijeća.

VI. ZAJEDNIČKI PROGRAMI KOORDINACIJE NACIONALNIH MANJINA GRADA ZAGREBA

Učešće Vijeća u svim zajedničkim aktivnostima Koordinacije vijeća nacionalnih manjina Grada Zagreba određenim Programom rada Koordinacije.

VII. OSTVARIVANJE I ZAŠTITA PRAVA PRIPADNIKA CRNOGORSKE MANJINE

Briga o primjeni i ostvarivanju članka 22. Ustavnog zakona o nacionalnim manjinama (zapošljavanje pripadnika manjina u RH). Učešće u donošenju svih odluka na razini Grada Zagreba koje se tiču naročito prava pripadnika crnogorske manjine. Pomoć pri rješavanju pojedinačnih slučajeva kršenja manjinskih prava.

Saradnja Hrvatskog društva pisaca i Crnogorskog društva nezavisnih književnika

CRNOGORSKE SPISATELJICE U ZAGREBU

U ovogodišnjoj razmjeni između Hrvatskog društva pisaca i Crnogorskog društva nezavisnih književnika – uz pomoć Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske i u organizaciji Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske i Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „MONTENEGRO“ Zagreb – u srijedu 11. novembra u Crnogorskom domu u Zagrebu nastupile su crnogorske spisateljice Dragana Tripković i Lena Ruth Stefanović. Sve prisutne – među kojima je bio i ambasador Crne Gore u Republici Hrvatskoj Njegova Ekselencija Goran Rakočević – pozdravio je predsjednik Društva „MONTENEGRO“ gospodin Dušan Mišković i dao riječ moderatoru večeri gospodinu Velimiru Viskoviću, književniku i književnom teoretičaru.

Gospodin Visković je najprije istakao da postoje vrlo bogati uzajamni uticaji između dvije kulture («zajedničke književne dionice»), navodeći npr. da je stara bokokotorska književnost svojina i hrvatske i crnogorske kulture (postoje podaci da je obitelj Marina Držića, najvećeg hrvatskog renesansnog pisca, porijeklom sa područja današnje Crne Gore, jer je u Dubrovnik došla iz Kotora) ili da su neki crnogorski pisci kroz stoljeća bili inspirativni i za hrvatsku književnost (jer sigurno je da veliki hrvatski ep iz 19. stoljeća „Smrt Smail-age Čengića“ Ivana Mažuranića ne bi bio takav kakv jeste da nije bilo Njegoša kao inspirativnog vrela). Istakao je i da Mirko Kovač, premda u novije vrijeme piše hrvatskim jezikom, rado ističe svoje crnogorstvo.

Predstavljajući gošće književne večeri – mlade crnogorske spisateljice Lenu Ruth Stefanović i Dragana Tripković – gospodin Visković je rekao da je na osnovu njihovih tekstova i onoga što se o njima može pročitati «posve jasno da se radi doista o modernim intelektualkama, čak sa nečim što se u suvremenim teorijskim tekstovima obično naziva „rodnom osvješenošću“, sa jednom blagom dozom ženske samosvjesti, koja ponekad graniči sa nekom vrstom feminističke osvještenosti.»

LENA RUTH STEFANOVIĆ
rođena je 1970. u Beogradu. Magistrirala je na ruskoj savremenoj književnosti na Univerzitetu „Kliment Ohridski“ u Sofiji (Bugarska). Piše za časopis za književnost i društvena pitanja „Ars“ od 1998. godine. Bavi se književnim prevodjenjem sa ruskog, bugarskog i makedonskog jezika. Objavila je dvije zbirke priča: „Arhetip čuda“ (OKF, 2006.) i „Io Triumpe“ (OKF, 2008.).

Spisateljica Lena Ruth Stefanović – toplo pozdravljena u Crnogorskom domu gdje je po prvi put – najprije je iz svoje prve knjige pročitala, ne slučajno, priču „Moć kabale I (Izgubljeni u prijevodu)“, jer «Ana i Hrvoje koji se spominju u ovoj priči sjede u petom redu»; pri tom je navela da je u Zagrebu otvoren centar za proučavanje kabale, ističući iskreno ubjeđenje, svoje i svojih prijatelja, da su «granice i sve podjele među ljudima jedna vještačka tvorevina – mi u to ne vjerujemo». Potom je gošća – budući da je «u pitanju prva knjiga koja je prevedena sa srpskog na crnogorski», jer «sam osjećala veliku potrebu da pišem na crnogorskom, ali sam je pisala na jeziku svoje majke, a Sreten Vujović je preveo na crnogorski» – iz uvoda pročitala odlomak koji objašnjava kako su nastale prve priče ove crnogorske književnice koja ima crnogorsko-židovsko ime i piše srpskim jezikom!

Poetesa Dragana Tripković – koja je po drugi put bila draga gošća u našoj sredini (njene „Pjesme“ predstavljene su 2007. godine na književnoj večeri u Crnogorskom domu) – pročitala je građu za sljedeću knjigu, tačnije poemu „Vještina“, a potom i pjesmu posvećenu turizmu, djelatnosti od koje će Crna Gora u bliskoj ili daljoj budućnosti moći da živi. Kada je gospodin Visković – zbog «u literaturi često pominjane njene opsesije čudesnim, magijskim brojem sedam» – izrazio želju da čujemo i poemu „Sedam“ iz ranije zbirke, nastalu malu nelagodu zbog nemanja navike mlađih umjetnika da „naizust“ kazuju svoje pjesme, dobri domaćini su odmah otklonili donijevši čak dva primjerka „Pjesama“ (a našli bi ih i svih sedam!), samo da prisutni ne bi bili uskraćeni za još jedan poetski doživljaj.

Ipak, kako književno veče teško može zamijeniti užitak čitanja pjesama u osami, čini se da je najupečatljiviji dio večeri bio razgovor o nekim uvriježenim shvatanjima o položaju žene u Crnoj Gori, o emancipaciji crnogorskih spisateljica, o mogućnostima da slobodni umjetnik živi od svog stvaralaštva, o crnogorskom jeziku ... O širini u koju se otišlo u tim razgovorima najbolje svjedoči i za mnoge prisutne nepoznat podatak koji je saopštila gospođa Milka Babović da je Crna Gora prva suverena država koja je, poslije Austrije i Švajcarske, dobila članstvo u Crvenom krstu (ubrzo nakon Grahovske bitke)!

DRAGANA TRIPKOVIĆ
rođena je 1984.g. na Cetinju. Objavila je zbirke poezije „Prevarena duša“ (KPZ, Podgorica, 2000.), „Ljubav je kad odeš“ („Plima“, Ulcinj, 2005. i 2006.) te „Pjesme“ („Antibarbarus“ iz Zagreba, NZCH i „Plima“, 2007.). Poeziju objavljivala u „Crnogorskom književnom listu“ i „Arsu“, časopisima za kulturu „Plima Plus“, „Sarajevske sveske“ i drugi. Poezija D. Tripković dio je brojnih antologija savremenog crnogorskog pjesništva. Pjesme su joj prevedene na engleski, ruski i albanski. Student je dramaturgije na FDU na Cetinju. Novinar je redakcije za kulturu u „Vijestima“ iz Podgorice.

Nezaboravno veče u Centru za kulturu Trešnjevka

KONCERT ANSAMBLA „ALATA“ IZ PODGORICE

U okviru „DANA CRNOGORSKE KULTURE 2009.“, u organizaciji Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske i Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „MONTENEGRO“ Zagreb te uz pomoć Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske i Zavoda za međunarodnu naučnu, kulturno-prosvjetnu i tehničku saradnju Crne Gore, u Zagrebu je – pred velikim brojem posjetilaca, među kojima je bio i prvi sekretar Ambasade Crne Gore u Republici Hrvatskoj gospodin Branislav Karadžić – u dvorani Centra za kulturu Trešnjevka, 26. novembra održan koncert ansambla „ALATA“ iz Podgorice. Članice ansambla: Dragana Armacki, Vildana Šašić, Irena Vladislavljević, Bojana Nenezić, Zoja Đurović, Paula Petrović, Milena Perić i Jelena Mihaljević predstavile su se većim brojem crnogorskih pjesama, dalmatinskih pjesama te šlagera.

Pozdravljajući zagrebačku publiku u ime ansambla, gospođa Jelena Mihaljević je rekla:

«Dragi naši domaćini,

Dobro veče u ime cijelog ansambla. Došle smo iz Podgorice, punog srca sa željom da vam donesemo malo toplog daška iz domovine. Potrudile smo se da obradimo pjesme iz cijele Crne Gore (sa planina na sjeveru, središnjih područja i naravno primorske), klapske pjesme naših dragih susjeda, a biće i drugačijih žanrova i aranžmana.

Ukazana nam je velika čast i povjerenje ovim večerašnjim koncertom, a zahvaljujući vama koji ste nas opet pozvali (jer jednom smo već bili vaši gosti) moći ćemo da upoznamo i doživimo ovaj prekrasni grad.

Slijedi veče a'capela muzike. Počecemo pjesmama koje potiču sa sjevernih i središnjih djelova Crne Gore (*Čobanine, lijepa devojko, ...*).

Ansambl ALATA ima osam članica. Ime smo uzele po nazivu najstarije ilirske naseobine (iz IV vijeka) na obalama Ribnice, jedne od rijeka na čijim obalama danas živi Podgorica. Ali, to je samo

odrednica grada kojeg volimo, a ne programska; slijede vječni zabavni pop šlageri, naravno, prerađeni i udešeni za naš sastav (*Vjeruj u ljubav, ...*).

Kad smo se okupile 2005. godine počele smo s pjevanjem klapskih pjesama koje su do nas iz stigle iz Dalmacije. Slijedeći klapski aranžmani su prve kompozije koje je izvodio ovaj sastav (*Plovi barka, ...*).

Na redu su klapski aranžmani sa našeg crnogorskog primorja (*A'oj Boko, ...*).

Sad ćemo vam otpjevati jednu jako staru pjesmu (staru više stotina godina) sa područja Paštrovića - *Are Mare*. Prvi put poslije više vjekova, izvedena je u Puli 1979~1980, na Smotri jugoslovenskog folklor. Tu su bila najjača kulturnoumjetnička društva – „Lindo“ iz Dubrovnika, „Lado“ iz Zagreba, „Slobodan Princip Seljo“ iz Sarajeva, „Abrašević“, „Krsmanac“ i „Kolo“ iz Beograda, „Sonja Marinković“ iz Novog Sada, „Šota“ iz Prištine, „Tanec“ iz Skoplja. Pjesmu *Are Mare* pjevale su djevojke iz ansambla „Lado“ iz Zagreba.

To je tugovanka, pjevana o mladoj nevjesti Mari, koja je udata za Paštrovića i koja tuguje za svojim domom na Lovčenu. Njena tuga i dugo čekanje podvučena je stalnim ponavljanjem slogova završnih riječi prethodnog stiha. Slog je ubačen i na početku, da bi naglasio ciklus tj. njenu neprekidnu tugu.

Pjesma je (vjerovatno) iz XVI vijeka, sa arhaičnim crnogorskim jezikom. U našoj obradi čućete aranžman sa starocrkvenim vizantijskim isonom – ležećim bordunom kojim smo htjele podvući njeno vrijeme i porijeklo.

Večeras je za vas pjevalo osam profesorica muzike, osam članica grupe ALATA. Hvala vam na pažnji, podršci i aplauzima. Kao pozdrav na samom kraju slijede još tri crnogorske obrade, do neke iduće prilike i novog viđenja (*Opklada, ...*)»

Nakon svake tačke odista raznovrsnog programa uslijedio bi snažni aplauz mnogobrojne publike.

Posebno je bio dugotrajan aplauz poslije vrhunske interpretacije više vjekova stare tugovanke *Are Mare*. Cvijeće nakon završetka koncerta bilo je najmanje čime su se ovdašnji Crnogorci i prijatelji Crne Gore mogli odužiti za jedno nezaboravno veče.

Članice ansambla „ALATA“ bile su drage gošće i u Crnogorskom domu u Zagrebu.

PROGRAM

*Čobanine, lijepa
devojko*

Prođoh kroz goru

Sirota sam

Svak' mi kaže

Zapjevala bulbul ptica

Dala bi dala

Cirih 'tica

Vjeruj u ljubav

Stine

Ima jedan svijet

Devojko mala

Plovi barka

Tiridonda

Da ni je ljubavi

Čiribiri bela

Dernek

Lipe riči

A'oj Boko

Na obali sjedim

Šjora Mare

Are Mare

Opklada

Crnom Gorom

Crnogorski splet

TJEDAN CRNOGORSKE KULTURE U UMAGU

Pod pokroviteljstvom Istarske županije, Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske, Zavoda za međunarodnu naučnu, prosvjetno-kulturnu i tehničku saradnju Crne Gore, Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske i Zajednice Crnogoraca Pula od 23. do 28. 11. 2009. godine održan je **Tjedan crnogorske kulture u Umagu**. Organizatori ove izuzetne kulturne manifestacije bili su Pučko otvoreno učilište „Ante Babić“, Muzej grada Umaga, Gradska knjižnica Umag i Udruga Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „BUJŠTINA“, Umag.

Ponedjeljak, 23. 11.

GALERIJA „UMAŠKI IZLOG“

Izložba Ratka Odalovića

Crtež, kombinirana tehnika

Utorak, 24. 11.

KAZALIŠNA DVORANA UČILIŠTA

Tradicijsko-folklorna večer „Bogatstvo koje smo baštinili“
Društvo perojskih Crnogoraca „Peroj 1657“

Perojci u plesu (oko 1840.g., Kandler, sv. IV)

Četvrtak, 26. 11.

GRADSKA KNJIŽNICA

Dokumentarni filmovi
Živka Nikolića

Živko Nikolić

Subota, 28. 11.

ZAJEDNICA TALIJANA „FULVIO TOMIZZA“

Glazbena večer

Ženska vokalna skupina „Alata“, Podgorica

ART - KINO CROATIA i Crnogorska kinoteka, u suorganizaciji Nacionalne zajednice Crnogoraca Rijeka, prikazale kratke igrane i dokumentarne filmove crnogorskih autora

DANI CRNOGORSKOG FILMA

Četvrtak, 26.11.2009.

STARI I NOVI REZ (kratki igrani i dokumentarni filmovi najstarijih i najmlađih autora; 72 min)

UTKANI TOKOVI (dokumentarni, režija Velimir Stojanović)

CRNE MARAME (dokumentarni, režija: Branislav Bastać)

KAMENOM ZAROBLJENI (dokumentarni, režija: Boško Bošković)

ĆUD (kratki igrani, režija: Ognjen Radulović)

ŽIVOT JE NEGDJE (dokumentarni, režija: Mirko Matović)

NETAKNUTI SUNCEM (kratki igrani, režija: Andro Martinović)

Petak, 27.11.2009.

RAM ZA SLIKU MOGA ZAVIČAJA (dokumentarni, režija: Momir Matović, 2008., 104 min)

Subota, 28.11.2009.

SLIKE IZ ZABORA VLJENOG KRAJA (dokumentarni, režija: Krsto Papić, 1987., 20 min)

HOMO HOMINI (kr. igrani, rež. i sc.: Vlatko Gilić, ul. Dragan Nikolić, Miodrag Đurić, 4 min)

STRASTI (dokumentarni, režija: Vladimir Perović, 1988., 11 min)

MRTVI GRAD (dokumentarni, režija: Velimir Stojanović, 17 min)

NOKTURNO ZA KOTOR (dokumentarni, režija: Zdravko Velimirović, 14 min)

MASKE (kr. igr., rež. i sc.: Andro Martinović, ul. M. Dravić, D. Popović, V. Krivokapić, 13min)

Velimir Stojanović („Utkani tokovi“ – priča o crnogorskim putovima; „Naša tamnovanja“ – o historiji crnogorskog naroda; „Mrtvi grad“ – priča o ljubavi mornara i lijepe Kate u Perastu) pionir je crnogorske poslijeratne kinematografije. Snimio je i prvi poslijeratni crnogorski igrani film „Lažni car Šćepan Mali“, režirao veliki broj igranih i dokumentarnih filmova („Zle pare“, „Četiri kilometra na sat“, „Campo Mamula“, „Njegoš“, ...), napisao scenarije za filmove: „Pogled u noć“ i „Od zlata jabuka“.

Branislav Bastać („Crne marame“) također pripada generaciji prvih poratnih režisera koji su snimali u LOVCEN FILMU. Režirao je veliki broj filmova: „Stari kapetan“, „Mali voz“, „Selo Tijanje“, „Dođite u Crnu Goru“, „Škola Vladimir“, „Prvi“... Scenarij za filmove: „Sramno ljeto“, „Dječak je išao za suncem“.

Boško Bošković („Kamenom zarobljeni“, dobitnik nagrade na filmskom festivalu u Puli) dugogodišnji je profesor kamere na Fakultetu dramskih umjetnosti u Beogradu. Autor je udžbenika „Osnove filmske režije“. Režirao igrani film „Nebeski odred“.

Zdravko Velimirović („Nokturno za Kotor“) najpoznatije je ime crnogorske kinematografije. Član Crnogorske akademije nauka i umjetnosti, dobitnik dvije Zlatne arene u Puli za režiju. Režirao veliki broj filmova među kojima su: „Lelejska gora“, „Dan četrnaesti“, „Derviš i smrt“, „Vrhovi Zelengore“, „Dorotej“, „Povremeno nema mira“... Pripada prvoj generaciji poratnih crnogorskih filmskih stvaralaca.

Vlatko Gilić („Homo homini“) još je jedno veliko ime crnogorske kinematografije, profesor Dugometražnog i kratkometražnog filma na katedri za režiju Akademije umjetnosti u Novom Sadu. Dobitnik velikog broja nagrada i priznanja među kojima je i 13.-to julska nagrada Crne Gore. Režirao je veliki broj filmova među kojima su: „Mala svjetlost“, „Povratak na rodno drvo“, „Kičma“ i drugi.

Momir Matović („Ram za sliku moga zavičaja“, filmsko svjedočanstvo Lidije Jovanović, devedeset četverogodišnje starice, supruge prvog crnogorskog predsjednika Blaža Jovanovića) svjetski je poznati autor kratkometražnih filmova („Obala života“, „Noć duga 68 godina“, „Ja znam kako“, „Žica..života“, ...).

Andro Martinović („Netaknuti suncem“, režija Bucatijeve metaforičke proze „Ogrtač“ i „Maske“, s Milenom Dravić koja govori o ljudskim naravima) pripada generaciji mlađih crnogorskih filmskih stvaralaca. Poznat je i kao kazališni režiser.

Mirko Matović („Život je negdje“) zapažen je nastupom na festivalu u Leipzigu. Autor kratkog igranog filma „Odmazde“ i dokumentarnih „Nemoj da me muvaš“ i „Ja imam dečka“.

Ognjen Radulović („Ćud“) nagrađen je na međunarodnom studentskom filmskom festivalu u Moskvi 2001. Pripada najmlađoj generaciji filmskih stvaralaca iz Crne Gore.

Vladimir Perović („Strasti“) dobitnik je Zlatne masline na festivalu u Baru 2008. godine za film „Žeđ kamenog mora“. Još jedan iz mlađe generacije crnogorskih filmskih autora.

Zoran Marković („Tan-Tan“) najmlađi je iz generacije suvremenih filmskih stvaralaca iz Crne Gore.

„TESTAMENT“ PEĐE ĐONOVIĆA U SPLITU ...

U petak, 4.12.2009.g. u izložbenom prostoru Konzervatorskog zavoda Split (Pinakoteka Gospe od zdravlja) otvorena je izložba fotografija crnogorskog umjetnika Peđe Đonovića „*Testament*“.

Izložbu ovog, prerano otišlog mladog umjetnika (1967.–2003.) organizirala je Nacionalna Zajednica Crnogoraca Hrvatske i njena podružnica u Splitu i ista će „prokrstariti“ hrvatskim gradovima.

Na otvorenju izložbe, kojoj je nazočila majka pokojnog Peđe, nadahnuto je govorio splitski umjetnik Mijo Adžić i predsjednik Zajednice Crnogoraca Splita, Borivoje Stevović a otvorenju je prisustvovala brojna publika. Uvodničar je napomenuo kako je i ova izložba dio šireg projekta vrlo uspješne kulturne razmjene Hrvatske i Crne Gore.

U dvadesetak crno-bijelih fotografija ili bolje rečeno foto-grafika velikog formata izložen je jedan promišljen i decentan ciklus koji na originalan način reinterpetira biblijske teme. U fokusu umjetnikove pažnje je jaje koje i kao praoblik i prapočetak simbolizira i tumači nam ključne točke kršćanstva. No, univerzalnost radova, fina i posve ogoljena kompozicija foto-grafika nadilazi sve okvire i daje jednu vrlo zrelu i suvremenu meta-simboličku poruku. Ovako zreloom i promišljenom umjetničkom postupku nije mogao odoljeti ni naš poznati slikar Dimitrije Popović koji u reprezentativnom katalogu izložbe ispisuje i tumači nam ova djela i čijim je zalaganjem, kako nam je u toplom i majčinski jednostavnom govoru rekla Peđina majka, izložba i došla do nas.

Izložba će boraviti u Splitu do 10.12., a zatim nastavlja svoj put prema Rijeci i ostalim hrvatskim gradovima.

Mišo Dunović

... I U SAMOBORU

U Muzeju grada Samobora 21. decembra ove godine posthumno je otvorena izložba fotografija crnogorskog umjetnika Peđe Đonovića „*Testament*“. Ova izložba – jedna od nekoliko međunarodnih izložbi kojima je samoborski muzej „Ferdo Livadić“ bio domaćin ove godine – organizovana je u okviru „DANA CRNOGORSKE KULTURE 2009.“. U njenoj organizaciji su – uz pomoć Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske i Zagrebačke županije – učestvovali Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske i predstavnik crnogorske nacionalne manjine Zagrebačke županije gospodin Vujadin Prelević.

Nakon pozdravnih riječi predstavnika Grada Samobora i Zagrebačke županije te ravnatelja Gradskog muzeja gospodina Miroslava Milonjića, prisutnima se obratio predsjednik Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske dr. sc. Radomir Pavićević i, između ostalog, kazao:

«Izložba je sastavni dio „Dana crnogorske kulture“, jednog od 5 programa u kojemu Crnogorci i Crnogorke kao građani Republike Hrvatske, uz supstancijalni dio na svojim radnim mjestima, daju i na ovaj način, organizirajući izložbe, doprinos kulturnim vrijednostima gradova u kojima živimo.

To radimo sami ili sa kulturnim institucijama Crne Gore, približavajući građanima Hrvatske njene multikulturalne vrijednosti. To isto radi i hrvatska manjina u Crnoj Gori. Izložba koja će u Samoboru biti prezentirana deveta je izložba fotografija iz Crne Gore, a dvadeseta sa slikarima iz Crne Gore u posljednjih šest godina. U deset gradova organiziramo 20-25 izložbi amaterskih slikara.

PEĐA ĐONOVIĆ rođen je na Cetinju 15. novembra 1967. godine. Fotografijom se amaterski bavio u srednjoj školi. Od 1990. godine je radio kao fotograf u Republičkom zavodu za zaštitu spomenika kulture na Cetinju. Osim dokumentarne fotografije koju je radio u Zavodu, učestvovao je u snimanju nekoliko monografija, kao i u snimanju većeg broja kataloga i kalendara. Više puta je izlagao na kolektivnim izložbama u zemlji.

Fotografiju je, kako je zapisao, doživljavao kao način bilježenja prolaznosti vremena i vid umjetnosti koji mu omogućava izražavanje unutrašnjih osjećaja i ideja.

Bio je član Udruženja profesionalnih fotografa Crne Gore. Život je izgubio, nesrećnim slučajem, 22. januara 2003. godine.

Preko 130 godina postoji veza Hrvatskih i crnogorskih slikara. U doba knjaza i kralja Crne Gore Nikole I. započeli su je Poček, Vrbica i Kikerec, koji prvi boravi na Cetinju. Od 5 hrvatskih slikara i dva kipara najupečatljivije dojmove u portretima ostavio je Vlaho Bukovac. Njegova najbolja djela portreti su na Cetinju. Nakon Lubarde i Dada Đurića, hrvatsku kulturnu baštinu krasi i djela crnogorskih umjetnika: Luketića, Lipovca i Dimitrija Popovića. Dimitrije Popović je najupečatljivije dao doprinos motivima zapadne hrišćanske tradicije u 21. stoljeću ne samo njenim interijerima, nego i knjigama vezanim za suvremeno razumijevanje i obogaćivanje duhovnim vrijednostima ljudskog roda. Prije njega su to iz Crne Gore, ali u malom opusu, činili M. Milunović u Perastu i Vojo Stanić u Dobroti.

Bogastvo Crne Gore u fotografijama dali su Hrvati iz Crne Gore: Laforest, Smodlaka i Stijepčević, a u novije vrijeme vama poznati najbolji fotograf dosadašnjih vremena HRT Jozo Četković iz Bara, Peđa Đonović (Cetinje) i Maja Đurić (Budva). Izložbe radova J. Četkovića i M. Đurić smo organizirali po gradovima Hrvatske. Ostala je izložba Đonovića koju danas otvaramo. Taj izuzetno talentirani fotografski i slikarski umjetnik je rođen 1967. On je sin uglednog i poznatog crnogorskog književnika Pavla Đonovića. Od malena je zadivio crnogorske likovne stvaraocima i kritičare, a poginuo 2003. g. Ostavio je iza sebe i tematski i sadržajno bogato kulturno djelo Crne Gore (monografijama o spomenicima kulture), kao i nemjerljiv doprinos „Crnogorskom bijenalu“ pod pokroviteljstvom Francuza Nikole Petrovića praunuka kralja Nikole te brojnim izložbama fotografija i slika. Danas vam želimo prikazati njegov „Testament“ – selektirani opus izbora fotografija vezanih za Stari, ali dominantno za Novi zavjet, i zapadnu civilizaciju ne propuštajući niti jednu bitnu činjenicu od začeća do smrti. Izbor fotografija su

činili njegova majka Sonja Đonović i Dimitrije Popović, čiji osvrt o djelu će pročitati Milanka Bulatović.»

Nakon što je gospođa Milanka Bulatović pročitala njegov uvodni tekst u dojmivom katalogu izložbe (uredio ga je tajnik NZCH gospodin Danilo Ivezić, a grafički opremio i dizajnirao Skaner studio iz Zagreba), izložbu fotografija „Testament“ zvanično je otvorio svjetski poznati slikar Dimitrije Popović.

SAKRALNI PURIZAM SAVRŠENE PRIRODNE FORME

... i dok su se prigušeni zvuci sakralne muzike, slaveći Boga, razlijevali sa lukova svoda po dijelu atrijuma u kom su bile izložene fotografije i koji svojim tlocrtom naliči prvobitnom obliku raspeća (dakle slovu „T“), s njima se preplitao zvonki glas gospođe Milanke Bulatović kazujući riječi umjetnika Dimitrija Popovića koje su slavile i ljudsko postojanje:

«Korištenje jajeta u Pedinim kompozicijama vidim kao simboličko svođenje ljudskog lika na ovaj praoblik u kojem se formira klica ili jezgra života iz koje se razvija vitalizam ljudskog postojanja. Ta savršena prirodna forma također je simbol težnje čovjekovog duhovnog usavršavanja, ali mu isto tako budi svijest o njegovom trošnom i smrtnom tijelu što se projicira kroz tanku koru jajeta. Mojsije, carevi, Samson, sveti Ivan, Lazar, apostoli, sveti Petar i sveti Pavle, svi su svedeni odnosno uprizoreni u obliku jajeta. I Isus Krist se javlja kao jaje. I On je po vanjskom obliku sličan svima onima kojima propovijeda i zbog kojih će se žrtvovati na raspeću. Dakle „riječ koja je postala tijelom“, Sin Božji u ljudskom obliku ovdje je na fotografijama predstavljen jajetom. Kompozicija „Tajna večera“ (v. str. 43) prožeta je nekom vrstom mističnog uzbuđenja. U nedefiniranom tamnom prostoru, vidimo trinaest jaja pravilno raspoređenih u obliku elipse koja okružuju jednu ribu. Premda je ova stara tema prezentirana u posve novom vizualnom konceptu, Peđa Đonović ne iznevjerava one najbitnije ikonografske značajke ovog motiva. U središtu kompozicije je postavljeno jaje – Isus. Na desnom kraju niza nalazi se jaje napukle kore, što diskretno remeti harmoniju cjeline. U njemu prepoznajemo Judu i njegovu ulogu prokazatelja Kristovog. Nadalje, na Pedinom stolu „Posljednje večere“ nema ni kruha ni vina spasiteljevog preobraženog tijela i krvi. Umjesto toga vidimo položeno tijelo ribe, mistično tijelo onoga čije se ime i poslanje isčitava u slovima od kojih je sastavljena grčka riječ riba – ἰχθύς – ISUS, KRIST, SIN, BOŽJI, SPASITELJ. Tako se minimalnim sredstvima snažnog simboličkog značenja sugerira bit tog značajnog događaja ...»

*Blago Kotorske biskupije u Zagrebu***ZAGOVORI SVETOM TRIPUNU**

Dana 14. decembra u Galeriji „Klovićevi dvori“ u Zagrebu je – pod visokim pokroviteljstvom Ministarstva kulture Republike Hrvatske i Ministarstva kulture, sporta i medija Crne Gore i u organizaciji Kotorske biskupije, Pomorskog muzeja Crne Gore iz Kotora i Galerije – otvorena izložba „Zagovori svetom Tripunu – Blago Kotorske biskupije“. U ostvarivanju ove izuzetne izložbe – nastale na inicijativu Biskupskog ordinarijata iz Kotora, a povodom obilježavanja 1200 godina od prenošenja mošti sv. Tripuna u Kotor – učestvovao je tim od čak petnaest stručnjaka iz Crne Gore, Hrvatske, Srbije, Italije i SAD, pod rukovodstvom prof. dr. Radoslava Tomića.

Govoreći na otvaranju izložbe, ministar kulture Republike Hrvatske mr. Božo Biškupić istakao je da je to «značajan događaj za međukulturnu suradnju obje zemlje. Bogata bokeljska sakralna baština predstavlja kulturno-istorijski sjaj prošlosti koji valja očuvati i unapređivati», a ministar kulture Crne Gore Branislav Mićunović naglasio je: «Kultura nas neraskidivo vezuje i te veze brižljivo negujemo, a kulturna baština – naša zajednička istorijska spona i ostavština za budućnost – naša je zajednička briga i naš zajednički ponos». Podvlačeći s kakvom reprezentativnom izložbom Crna Gora izlazi pred međunarodnu kulturnu javnost, biskup kotorski monsinjor Ilija Janjić je dodao: «Stoga je ovaj događaj od izuzetne važnosti ne samo za Kotoršku biskupiju, hrvatski narod u Crnoj Gori, Republiku Hrvatsku, već i za državu Crnu Goru, koja u raznolikosti (nacionalnoj, vjerskoj, kulturološkoj i civilizacijskoj) treba i zna prepoznati i cijeniti osnovne vrijednosti i postulate modernog europskog društva». U impresivnom katalogu izložbe – u kom se na 450 stranica govori o isto tolikom broju eksponata – povjesničarka umjetnosti gospođa Vesna Kusin piše: «Jedna od najbogatijih crkvenih riznica otvorila je svoja vrata pokazujući svo bogatstvo relikvijara, dragocjenost liturgijskog ruha, vrsnost sakralnog slikarstva i kiparstva, specifičnost glazbenog izraza i znatne književne doprinose. Pokazujući, takođe, ikonografska i stiliska previranja i doticaje, kako s Bizantom, u ranijim razdobljima, tako i sa zapadnim, u prvom redu venecijanskim, umjetničkim izrazom, što je obilježje mediteranskog kruga europske umjetnosti. Tim umjetničkim nasljeđem potvrđuje se i pripadnost baštini istočnojadranske obale».

Posebnu pažnju posjetilaca morao je privući relikvijar „Slavna glava“ svetog Tripuna. Izrađena je od srebra, pozlate, emajla i dragog kamenja, a ukrašavali su je vizantijski, kotorski i venecijanski zlatari. To je najcjenjenija relikvija gradskog zaštitnika i ovo je bilo prvi put (osim 1796. godine) da ona napušta grad Kotor (u kom se nalazi još od 809. godine!) kako bi je mogla vidjeti zagrebačka publika, ali samo u prvih sedam dana nakon otvorenja izložbe. O pijetetu s kojim se Bokeljska mornarica odnosi prema kultu svetog Tripuna, svjedoči i njihova počasna straža uz relikvijar zaštitnika grada Kotora; ona je morala ostaviti snažan utisak na sve posjetioce izložbe. A podatak da je to najstarija pomorska bratovština takve vrste u svijetu (osnovana je, prema predanju, upravo 809.g.!) doprinosi još jednom shvatanju naziva same izložbe; naime, riječ „zagovor“ označava i usrdnu molitvu za bratstvenike.

SAKRALNO BLAGO IZ ZALIVA SVETACA

Izložbom „Zagovori svetom Tripunu – Blago Kotorske biskupije“ otvorenom 14.12.2009.g. u Galeriji Klovićevi dvori obilježena je 1200. obljetnica prijenosa moći sv. Tripuna u Kotor. Autor izložbe prof. Radoslav Tomić te kustosica Marina Viculin izvanrednim postavom izložbe proveli su nas kroz duhovno bogatstvo Kotorske biskupije izraženo u izuzetnoj minucioznosti izrade relikvijara, liturgijskog ruha te sakralnog slikarstva i kiparstva.

Mučenik sv. Tripun rođen je 232.g. u gradu Kampsadi, u tadašnjoj rimskoj provinciji Apomei (današnja Turska). Tripunovi roditelji, kršćani, svom su djetetu dali ime koje znači „osoba plemenita duha“, a koje je on svojim mučeništvom i potvrdio. Kad 249.g. rimski imperator Decije obnavlja idolopoklonstvo u cilju odricanja od vjere, kršćani bivaju primorani prinjeti žrtvu pred kip imperatora. Međutim, kako Tripun to odbija – te na sudu na pitanje prefekta Akrila: „Kojeg je stanja?“, odgovara: „Slobodan sam, a po uvjerenju kršćanin!“ – biva stavljen na trodnevne muke, nakon kojih mu se odrubljuje glava. Tijelo je prvo preneseno u Kampsadu, zatim u Carigrad, a 809.g. u Kotor.

Jednom godišnje na dan sv. Tripuna ispred Kotorske katedrale Bokeljska mornarica izvodi svoje poznato kolo, koje nažalost nismo imali prilike vidjeti na otvaranju izložbe, kao ni „Gospu od Škrpjela“ – sliku Bogorodice s djetetom, kojoj se pripisuju čudotvorne moći, a svima bi u ovo današnje vrijeme dobro došlo jedno, makar malecko, čudo. No, raskoš izložaka nam to nadoknađuje. Predivno izrađena čipka na iglu, primarna ritočela poznata kao Dobrotska čipka – koju su plele kapetanice čekajući svoje muževe – nostalgično i tiho priča njihove živote, a više od 50 moćnika ruku i nogu o vječnoj ljudskoj nadi u bolje. Kroz kolekciju crkvenog ruha, pogotovo onog izrađenog u vrijeme baroka, izražava se raskoš i veselje službe Božje. Iz izloženog sakralnog slikarstva i kiparstva izdvojila bih sliku Obraćanje sv. Pavla, Antonia Zanchia iz 17 st., koja vrtoglavom kompozicijom snažno progovara o tom prelomnom trenu, te kip Bogorodice od Presvetog Ružarija od Gregoria Marlaitera izrađenoj u tom tako tvrdom kamenu mramoru, a koja nas iznenađuje svojom mekoćom i nježnošću.

Makar kad spomenemo riječ blago najčešće pomislimo na gusarsko blago ovdje je izložba opravdala svoj naziv – Blago Kotorske biskupije i donjela nam jedno puno vrednije blago – duhovno blago koje kroz talent i rad vrsnih umjetnika progovara o čovjekovoj ljubavi prema Bogu, o nadi i želji da na kraju ipak dobro pobijedi.

Nataša Rašović

U prošlom broju čitaoci su mogli pročitati razgovor s dr. Milošem Miloševićem koji je **POBJEDA** objavila uoči predstavljanja njegove knjige pjesama „Za ruke se držimo“ u Kotoru i Podgorici. U ovom broju sa zadovoljstvom i zahvalnošću prenosimo tekst gospođe Tamare Popović (glavne urednice „Hrvatskog glasnika“, glasila HGDCG) o tom značajnom kulturnom događaju. A kako u predgovoru akademika Tonka Maroevića istaknuta „mediteranska mjera Miloša Miloševića“ u završnoj pjesmi „Istorija“ prerasta u „mjeru“ koje bismo se trebali držati ne samo na Mediteranu i ne samo na „ovim prostorima“, na sljedećoj stranici donosimo i moto te pjesme i njenu prvu strofu zbog potresne istine koju nam kazuju.

Poetski izričaj nasljednika renesansnih multidisciplinarnih tradicija

MEDITERANSKA MJERA

Zbirku poezije dr. Miloša Miloševića zajednički tiskali „Antibarbarus“ iz Zagreba, Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske i Hrvatsko građansko društvo Crne Gore

Zbirka poezije dr. Miloša Miloševića „Za ruke se držimo“ predstavljena je 2. listopada u katedrali Sv. Tripuna u Kotoru, te dan kasnije u Perjaničkom domu na Kruševcu u Podgorici, u nazočnosti uglednih uzvanica, predstavnika diplomatskog kora i kulturnih poslenika, ljubitelja pisane riječi i poštovalaca dr. Miloševića.

Knjiga je produkt još jedne uspješne izdavačke suradnje Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske i Hrvatskog građanskog društva Crne Gore, koji su zajednički i organizirali ove promocije.

O djelu koje predstavlja izbor iz poetskog stvaralaštva poznatog humaniste i povjesničara, admirala Bokeljske mornarice dr. Miloša Miloševića, govorili su u katedrali sv. Tripuna ispred izdavača predsjednik HGDCG dr. Ivan Ilić, prof. dr. Gracijela Čulić i akademik Tonko Maroević. Stihove su kazivali sam autor, glumica Dragica Tomas i pjesnikinja Dubravka Jovanović, te mali admirali Krsto Milutin i Marko Luković. U glazbenom dijelu programa nastupila je Seda Vukašinić, koja je, na orguljama, interpretirala djela J. S. Baha.

U Podgorici je 3. listopada nazočno ispred izdavača pozdravio predsjednik Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske dr. Radimir Pavićević, a uz Maroevića o Miloševićevom djelu govorio je akademik Sreten Perović.

«Miloš Milošević je moderni nasljednik renesansnih multidisciplinarnih tradicija. Ova konstatacija nekome može izgledati preslobodna, ali ona je, ubijeden sam, suština danas veoma rijetkog dara ovog svestrano obdarenog, duhovno zainteresovanog i istrajnog stvaraoca», ocijenio je Perović i dodao:

«Poezija Miloša Miloševića zaslužuje studiozno razmatranje suptilnih poređenja, metafora i sintagmi, odabranog pjesničkog jezika, strukture misli i kompozicionih odlika pjesme, te autorovog odabira motiva kojima posvećuje pažnju, reklo bi se – jednako sa kulturološke, povijesne i poetološke ravni.

Kod Miloševića se, kako to primjećuje i Maroević, često smjenjuju sjenke i blaga svjetlost, vjera i nevjerovanje, zapravo obrisi optimizma i neprikriveni pesimistički tonovi. Metafora „kreč života“ možda je najtvrđa sintagma u onom tamnije ozračenom dijelu Miloševićeve poezije».

«Milošu Miloševiću je pošlo za rukom povezati intimne doživljaje i duboko primljene ambijente s univerzalnim razmatranjima i egzistencijalnim dvojbama. Svojemu bokeljskom mikrokosmosu tako je dao dignitet „objektivnog korelativa“, a subjektivnu osjetljivost stavio na kušnju provjere u širim koordinatama. Nedvojbeno je da se prokušani historik dokazao i kao istančani lirik, kao rapsod minulih vremena kojih sjaj još blista i treperi», ocijenio je, među ostalim, akademik Maroević.

Tamara Popović

ISTORIJA

«Istorija je najopasniji proizvod hemije intelekta ... Ona budi snove, opija narode ... i nacije stvara ogorčenim, oholim, nepodnošljivim i taštım.»

P. Valéry

Satkana si od bijede i veličine i niko ne može zaustiti zanos da se ne ogorči sjenom stida, ali niko ne može prokleti naličje da ga ne preplavi ljepota lica.

...

M. Milošević

Kao najljepšu potvrdu prekogranične saradnje crnogorskih društava objavljujemo pismo predsjednika Crnogorskog kulturno-prosvjetnog i sportskog društva „MORAČA“ Kranj upućeno u novembru predsjedniku Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske:

Poštovani gospodine Pavičeviću,

Vama i vašim saradnicima želim, prije svega, iskazati zahvalnost za pažnju i razumijevanje prema članovima CKPSD „MORAČA“ iz Kranja. Već deset godina pozivate nas na Petrovdanski sabor (u organizaciji NZC Rijeka) i Lučindanske susrete (u organizaciji Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „MONTENEGRO“ iz Zagreba), kao i na mnoge druge manifestacije koje organizujete. Pružili ste nam priliku da se predstavimo i pokažemo što radimo, kako u sredinama u kojima živimo nastojimo očuvati svoj identitet, svoju tradiciju i kulturu. Veliki broj učesnika na tim manifestacijama bili su nam prilika upoznavanja s mnogim Crnogorcima i prijateljima Crne Gore, atmosfera na njima stvarala nam je utisak kao da smo u svojoj državi porijekla, Crnoj Gori.

Siguran sam da smo Vi, a i mi, u svom radu primjer za druge u Evropi, kako treba ostvarivati saradnju među društvima iz različitih država, koja se zasniva na otvorenosti, iskrenosti i razumijevanju. Međusobno smo dogovarali i s Vaše strane imali pomoć u aktivnostima na očuvanju običaja i kulture crnogorskog naroda. Otvorili ste i prostor u „Crnogorskom glasniku“ za tekstove o radu i djelovanju našeg društva i njegovu promociju.

Javno kažem da sam od osnivanja Evropske asocijacije 2000. godine težio povezivanju crnogorskih društava po Evropi, na pitanjima očuvanja identiteta, njegovanja običaja, kulture i tradicije Crne Gore, smatrajući da tako pomažemo sebi, ali i Crnoj Gori. Uvijek sam davao za primjer Nacionalnu zajednicu Crnogoraca Hrvatske iz Zagreba i Rijeke, primjer Peroja i drugih. Posebno sam upozoravao na našu djecu, koja se najprije mogu odroditi. Ali na tom području nije ništa napravljeno. Zato sam na Skupštini kada je formirana NVO Evropska dijaspora Crne Gore, održanoj 30.5.2009.g. u Podgorici, izašao iz članstva jer mislim da tu nama nije mjesto.

Otvorenog srca i duše prema Crnogorcima i prijateljima Crne Gore iz Hrvatske, a u želji da uzvratimo, onoliko koliko nam to dozvoljavaju naše mogućnosti, u ime članova CKPSD „MORAČA“ i svoje lično ime upućujemo Vam poziv: „Dobro nam došli na naše crnogorsko veče“, da skupa podijelimo radost i veselje druženja i zajedništva pa makar sa ljbom, lukom i solju. Završiću stihovima: „Krsti vuka, vuk ka gori/ Crnogorac Crnoj Gori!“

Prešednik CKPSD „MORAČA“ - Kranj
Čedo Đukanović

Sa posebnim zadovoljstvom objavljujemo i pismo koje je Društvu Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „MONTENEGRO“ Zagreb upućeno iz Niša početkom decembra:

Poštovani!

Želim da Vas obavijestim da je u Nišu osnovano Udruženje Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „MONTENEGRO“ Niš. Naše udruženje je dobilo naziv po Vašem Udruženju, čije aktivnosti pratimo i želeli bismo da sa Vama saradujemo. Očekujemo Vaš odgovor i srdačno Vas pozdravljamo.

Predsjednik Udruženja

Nikola Nikolić

Ul. Dragiše Cvetkovića 83/11, Niš

Nedavno je NZCH stiglo i pismo gospodina Žarka Minića, sekretara Crnogorsko-hrvatskog prijateljskog društva „Ivan Mažuranić“ s Cetinja, takođe sa željom za saradnju. To društvo izdavač je reprint izdanja spjeva Ivana Mažuranića „Smrt Smail-age Čengića“, predstavljenog na Međunarodnom naučnom simpozijumu „Dani Ivana Mažuranića (1814-1890) u Crnoj Gori 2009“, održanom u septembru na Cetinju. Posebno ističemo da smo zahvaljujući ljubaznosti gospodina Minića bili u prilici da u ovom broju objavimo fotografije sa svečanosti održane 13. novembra u Vladinom domu na Cetinju, kada je književniku Mirku Kovaču uručena Njegoševa nagrada.

Na svečanosti u Vladinom domu na Cetinju, održanoj 13. novembra, predsjednik Crne Gore Filip Vučanović uručio je književniku Mirku Kovaču najviše crnogorsko priznanje za književnost – Njegoševa nagrada za knjigu pripovjedaka „Ruže za Nives Koen“ („Fraktura“, Zagreb, 2005.) i tom prilikom rekao: „Proza Mirka Kovača, pisana prefinjenim estetskim stilom i nadahnut humanim impulsom, potvrda je da smo sposobni za stvaralački, ljudski način postojanja i duhovni i moralni preobražaj. Pisana je da spozna prave ljudske vrijednosti i puteve. Da traje u vremenu. Da se suoči i nadiđe one koji su nezasluženo i prolazno arbitrali o vrijednostima koje nijesu poznavali.“

Riječ Mirka Kovača:

ZA NJEGOŠA ZNAMO OTKAKO ZNAMO ZA SEBE SAME

«Želim odmah reći da mnoge nagrade koje sam dobio nose imena velikih pisaca, kao, primjerice, njemačka nagrada s imenom slavnog Herdera, ili švedska s imenom Kurta Tuholskog koji je morao emigrirati iz Hitlerove Njemačke, te nagrade koje nose imena pisaca poput Meše Selimovića, Ive Andrića, Vladimira Nazora, Augusta Šenoe, ali nagrada s imenom velikog crnogorskog i evropskog pjesnika Njegoša ima u mom životu posebno značenje, tim prije što sam prvi njen dobitnik u samostalnoj Crnoj Gori, a na emotivnom planu ona je neka vrsta pozitivne nostalgije, pa ako hoćete priča iz prošlosti koju ponovo čujem.

Kada sam se još u ranoj mladosti počeo baviti ovim, što bi Česlav Miloš rekao, „nastranim poslom“, otac je s nevjericom i sumnjom gledao na to što radim, vjerovao je da tu nema hljeba, a sjećam se da je jednom rekao: „Još bih i razumio da pišeš kad ne bi bilo Njegoša.“ Ma koliko to bilo priprosto shvatanje književnosti, takvi veliki graničnici u literaturi pomažu višestruko, ako ništa drugo tjeraju te da tražiš vlastiti put, da se dovijaš kako da budeš svoj. Andrić je davno pisao kako mu je jedan španski prijatelj, veliki poznavalac književnosti, rekao otprilike to da se ne bi mogao orijentisati u svijetu i životu, da nije imao svoga velikog nacionalnog pisca Servantesa i njegova Don Kihota. Andrić veli da ga potpuno razumije, pa ako bi i sam odgovarao na neko takvo pitanje, riječ je o orijentaciji u svom vremenu, onda bi to za njega bio Njegoš i njegovo djelo, u kojemu ima za svačiji put po neki putokaz. Veliko Njegoševo djelo, Andrić to naglašava, prelijevalo se preko granica njegove domovine Crne Gore i to na čudesan način da su ga zapravo i oni drugi doživljavali kao svoga. Moja je, i uopšte naša privilegija, u tome što za Njegoša znamo otkako znamo za sebe same. Drugi ga otkrivaju, a mi se s njim rađamo. Za sebe mogu reći da sam Njegoševu stihove slušao iz usta drugih, potom sam ga kao đak čitao, kasnije učio nastojeći da proniknem u taj veliki misaoni sistem, da nekako spoznam taj fenomen genija, ali ni do dana današnjeg u tome nijesam uspio, jer to je naprosto metafizička činjenica. Rekoh, da sam Njegoša najprije slušao, jer gotovo da nema kuće u Crnoj Gori u kojoj barem jedan od članova porodice ne zna pregršt Njegoševih stihova napamet, čak i ne mora biti pismen. I nije bitno jesu li ti obični ljudi uopšte mogli da razumiju Njegoševu raspravu o Bogu i svijetu, dobru i zlu, tajnama postojanja, itd., bitno je da su željeli da

nauče napamet te čudesne nepoznate riječi i pojmove i da ih kazuju drugima i prenose kao duhovno nasljeđe. Zamislite taj spoj, nijesi obrazovan, čak ni pismen, ali izgovoraš savršeno oblikovane pjesničke slike, refleksije i metafore. To nema „niđe na svijet“ da je jedan pjesnik obrazovao cio svoj

narod. I nije nikakvo čudo što ima Crnogoraca kod kuće i po svijetu kao vrhunskih glumaca, pripovjedača, pjesnika, slikara koji umiju duhovito ili s ironijom da pričaju doživljaje ili osjenčavaju razne tipove i karaktere, a kako i ne bi kad je svako od njih toliko puta i na svoj način interpretirao vojvodu Draška i njegova pronicljiva i duhovita zapažanja iz Mletaka.

Ima jedna teška istina: vjerovatno se bez mnogih pisaca moglo, ali bez Njegoša nije, jer bez njega ovaj svijet i Crna Gora bili bi sasvim drugačiji. A je li to dobar i valjan svijet,

može li biti drukčiji, može li se mijenjati i izaći iz mentalnih okvira u koje ih je djelomično i Njegoš smjestio, to je ono čime će se, nadajmo se, pozabaviti pokoljenja iza nas. I nemam ništa protiv da se Njegošev mit osvjetli s više strana, da se pjesnička pozicija na nov način sagleda, to se danas sve više radi i u drugim kulturama, svako se na različite načine nosi sa svojim veličinama, ali ono što mi stariji možemo učiniti jest barem toliko da svojim iskustvom utičemo da se svako to preispitivanje obavlja otmjeno, da ukažemo ako se to radi grubo i osporimo ako je netačno. Takva pjesnička ličnost kao što je Njegoš neće se nikada moći svesti samo na jednu dimenziju. Ovih posljednjih godina nailazio sam i na neka nepromišljena tumačenja koja dolaze, čini mi se, negdje s ruba politike i pod pritiskom savremenih

istorijskih zbivanja i tragičnih događaja za koje poezija nije odgovorna, jer veliki pjesnici uvijek se mogu čitati kako to nekome odgovara. Stihovi ne mogu biti pokriće za nevaljalstva koja činimo. U velikom romanu Hermana Broha „Vergilijeva smrt“ na stotine stranica vodi se rasprava između pjesnika slavne „Eneide“ i vladara Oktavijana Cezara. U jednom trenutku Oktavijan će prigovoriti Vergiliju da su njegovi stihovi odgovorni za zlodjela kad god je iz njih probijala mržnja prema vladaru. Vergilije je to odbacio rekavši da je poezija uspjela kada u njoj čak i ubojica nalazi utjehu, „ali ubojica bi, dragi Oktavijane, počinio zlodjelo i bez mojih stihova, oni su mu samo opravdanje“, rekao je Vergilije. Andrić je lijepo i tačno napisao da je Njegoševa prisutnost vječna, ali to ne znači da ga možemo zloupotrebljavati, a toga je bilo i previše. Stihovi se ne uče napamet da bi se primijenili u lošim i neljudskim prilikama. O tome je ponajbolje pisao

latinoamerički pisac i tumač poezije Alberto Mangel, autor više prekrasnih knjiga, koji je rekao da bi svaki vrijedan čovjek morao naučiti napamet što više stihova velikih pjesnika, jer ako te sutra uhapse i odvedu u zatvor nećeš biti sam, govorićeš te stihove sebi i drugome. Ako dopadneš bilo kakve nevolje, bolesti, samoće, tuđine – stihovi će te spašavati i krijepiti. Pa i kad dođe smrtna ura

preko stihova ćeš se dostojno oprostiti od ovoga svijeta. Moram reći da sam se mnogo puta našao u nezavidnim i teškim situacijama kada se lako poklekne, a sada mi se čini da me poezija uvijek dizala s poda i da sam opstao upravo zato što sam namapet znao veliki broj narodnih pjesama i stihova od Njegoša do Tina Ujevića.

Kad bih ja sudjelovao u tim novim postavkama i preispitivanjima Njegoša i njegova djela, a da sam mlad vjerovatno bih, jer svako vrijeme nameće i nov odnos prema tradiciji, ja bih počeo od toga da je Njegoš neosporna evropska pjesnička veličina, da je duhom i cijelim svojim bićem bio evropski

čovjek. Težnja ka Evropi jest najbolji način da se mnogi naši nedostaci koriguju, kako to i Evropa čini, korigujući i mijenjajući vlastitu povijest. Ako se dobro sjećam, čini mi se da je Njegoš u jednom pismu rekao „uželio sam se Vijene“, ili „nedostaje mi Vijena“. Pa to je tako divno, zamislite kad je to bilo, sjediš ovdje na Cetinju i najednom kažeš „fali mi Beč“. To je ta težnja da se izađe iz ograničene povijesti. I to je ta Crna Gora.

Kada bih se ja, da je vremena, pozabavio Njegošem, istaknuo bih najprije, a da to ne bude redukcija, slobodu, moral, solidarnost kao srž njegova pjesničkog djela, a ti pojmovi i danas sve više vrijede i još ih osvajamo. Kad god kažem *sloboda*, ili čitam one koji raspravljaju o slobodi, uvijek mi iskrsne Njegošev stih kao konačna definicija da je sloboda sve ono „što se neće u lance vezati“, a tek potom slijede varijacije na tu temu. Ili, ako je riječ o moralu, ne znam tačniju formulaciju od Njegoševa stiha: „Smrt je lakša no

grdna sramota“. Njegov osjećaj za solidarnost čini mi se dirljivim. Svi znamo one njegove riječi kad piše hrvatskom banu Josipu Jelačiću i kaže: „Ja sam, istina je, s ovom šakom naroda, pod anatemom tirjanstva i špijonstva svobodan, ali šta mi je bolje kada gledam okolo sebe milione moje braće đe stenju u tuđe lance“. U toj jednoj rečenici sažeo je sva tri pojma *slobodu*, *moral*, *solidarnost*.

Ali i ja bih, kada bi me dopala ta uloga da obrađujem Njegoša, izokrenuo onu njegovu da se govori „iz glave cijela naroda“, pogotovu nakon svih ovih naših evropskih iskustava s totalitarizmima, a ponajmanje bih tome podredio poeziju i literaturu. Hvala demokratiji, lijepa je i vrijedi je njegovati, ali poezija ne može govoriti „iz glave cijela naroda“, nego bi narod morao govoriti iz glave pjesnika, jezikom poezije.»

DESET GODINA DUKLJANSKE AKADEMIJE

NAUKA I UMJETNOSTI

Dukljanska akademija nauka i umjetnosti je nastala prije 10 godina iz potrebe da Crna Gora dobije autentični hram duhovnosti, da rezultatima svojih spoznaja, utemeljenih na tim principima, doprinese uspostavljanju nove crnogorske stvarnosti u ambijentu moderne, nezavisne, međunarodno priznate države, čiji su žitelji svjesni da njihovo pravo na svoju naciju, crkvu, kulturu i jezik nije manje istorijsko, demokratsko i građansko od istog takvog prava bilo kog drugog evropskog naroda, te da imaju pravo da to svoje pravo i ostvare – rekao je između ostalog predsjednik DANU Božo Nikolić.

Čestitajući jubilej DANU predsjednik vlade Crne Gore Milo Đukanović je rekao da je jubilej svjedočanstvo opravdanosti misije koja u svom temelju sadrži njegovanje crnogorske naučne misli i afirmaciju vrhunskih stvaralačkih dostignuća iz različitih oblika djelovanja.

Plodan i uspješan rad DANU obogatio je intelektualni život Crne Gore koja teži da se afirmiše kao istinsko društvo znanja. Uvjeren sam da će deseta godišnjica DANU podsticajno djelovati na članstvo i ukupnu naučnu i kulturnu javnost Crne Gore – kaže se u čestitki premijera Đukanovića upućenoj predsjedniku DANU Božidar Nikoliću.

Žarko Minić

CRNOGORSKO VEČE U KRANJU

Crnogorsko društvo „MORAČA“ iz Kranja – prvo crnogorsko društvo osnovano u Republici Sloveniji – i ove je godine (12. decembra) organizovalo „*Crnogorsko veče*“ za članove društva, njihovih porodica, uzvanike i goste. Počasni gost je bio ambasador Crne Gore u Republici Sloveniji Nj. E. gospodin Ranko Milović sa suprugom.

Predsjednik društva gospodin Čedo Đukanović je, u kratkom obraćanju prisutnim članovima društva i gostima, istakao planirane aktivnosti u ovoj i narednoj godini, s posebnim naglaskom na osnovni cilj Društva u njegovanju i očuvanju naših tradicionalnih crnogorskih vrijednosti, jezika, kulture i običaja.

Igralo se crnogorsko kolo, pjevale su se pjesme iz svih krajeva Crne Gore, čuli su se i zvuci gusala. Ukratko duh naše domovine bio je među nama, ovdje u srcu slovenske pokrajine Gorenjske.

Momo Savović

Crna Gora pred definisanjem dugoročne politike prema dijaspori

TUĐINA TEŽA BEZ PODRŠKE MATICE

Institucionalna veza iseljenika iz Crne Gore sa maticom jeste Centar za iseljenike, osnovan 2002. godine, koji uspostavlja kontakte sa dijasporom i njenim organizacijama. Bavi se informativnom djelatnošću, predstavljanjem crnogorskih kulturnih vrijednosti u sredinama u kojima žive iseljenici, zatim organizovanjem konferencija i manifestacija u zemlji i inostranstvu. Kroz brojne projekte podstiče crnogorske iseljenike da se što bolje organizuju i čuvaju nacionalni identitet. Na sajtu, koji se svakodnevno ažurira, nalaze se informacije iz dijaspore i aktuelnosti iz zemlje. Ova institucija kvartalno izdaje časopis „*Dijaspورا Crne Gore*“, objavljuje knjige sa iseljeničkim temama, u pripremi je i bibliografija crnogorskog iseljeničtva. Centar, u saradnji sa Zavodom za školstvo Crne Gore, izdaje Priručnik za tradicionalnu ljetnju školu namijenjenu djeci crnogorskih iseljenika, a raspisuje i konkurse za dodjelu sredstava iseljeničkim organizacijama za sufinansiranje projekata iz oblasti kulture i obrazovanja. Centar je pod ingerencijom Ministarstva inostranih poslova Crne Gore u kome, takođe, postoji poseban sektor za dijasporu.

Direktor Centra za iseljenike Crne Gore prof. Milan Vukčević kaže za „*POBJEDU*“ da je definisanje državne politike u ovoj oblasti neophodan korak ka poboljšanju kulturnih, obrazovnih, privrednih, sportskih i drugih veza crnogorskih iseljenika sa maticom. Prema njegovim riječima, ta strategija je u fazi usvajanja.

– Strategija će se sprovesti kroz veći broj programa za koje će biti zaduženi, prije svega, Ministarstvo inostranih poslova, diplomatsko - konzularna predstavništva Crne Gore, Centar za iseljenike i lokalne samouprave, kaže Vukčević.

– Naša država je mala, srazmjerno tome nemamo veliki broj iseljenika. Crnogorska dijaspora je raštrkana po svijetu i to dodatno otežava njeno organizovanje. Sa klubovima koje smo evidentirali imamo saradnju, u zavisnosti od njihove aktivnosti i inicijative. Veliki broj naših ljudi u inostranstvu, zbog profesionalnih i ličnih obaveza, nema vremena da se aktivnije uključi u rad organizacija. Dobar dio su uticajni i materijalno sposobni pojedinci koji mogu dati doprinos povezivanju naše zemlje sa svijetom. U Centru pravimo listu podataka ovih istaknutih iseljenika iz Crne Gore – kaže Vukčević.

Promociju kulturnog, nacionalnog i jezičkog identiteta u iseljeničkim sredinama preuzela je na sebe Matica crnogorska, koja je kao nevladina organizacija osnovana 1993.g. Njen generalni sekretar Marko Špadijer kaže za „*POBJEDU*“ da će Matica raditi sopstvenu strategiju, kako bi se ostvarila bolja kulturna povezanost sa dijasporom. U okviru strategije biće istraženi putevi crnogorskih iseljenika i njihovo prilagođavanje u raznim sredinama.

– Nemamo preferirane organizacije i poželjne ljude koji su na njihovom čelu. Jedini kriterijum je da budu organizovani, da se jave i kažu da im Crna Gora predstavlja državu od koje nešto očekuju. Svaki naš zvaničnik koji ide vani ima u programu i posjetu dijaspori. Nju često predstavljaju ljudi koji imaju samo svoj sajt ili udruženja sa malim brojem članova. Interes nam je da postoje udruženja sa više od pet ljudi, da ima ko da se javi kada ih pozovemo. Većina iz dijaspore čeka da ih mi organizujemo – kaže pomoćnik ministra zadužen za dijasporu Dragan Đurović, komentarišući zamjerke koje pojedini predstavnici udruženja upućuju zvaničnicima Crne Gore, navodeći da ih zaobilaze prilikom službenih posjeta drugim zemljama.

– Crnogorci u Hrvatskoj organizovani su u udruge, ali i kroz vijeća, na osnovu Zakona o pravima nacionalnih manjina. Udruge, čiji je osnovni zadatak očuvanje nacionalnog identiteta, kulture i obilježja, postoje u više gradova, a krovna organizacija je Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske – kazao nam je njen sekretar Danilo Ivezić.

(Izvor: Dnevni list POBJEDA, 30. novembar 2009. godine)

NAUČNI SKUP O SVETOM PETRU CETINJSKOM

Neospornim se čini ocjena da je mitropolit Petar Petrović Njegoš jedan od najznačajnijih crnogorskih državnika i vladara, rekao je prof. dr. Živko Andrijašević, na naučnom skupu „*Noviji istoriografski prilozi o Petru I Petroviću Njegošu*“, na Cetinju.

Taj stav priznatog historičara sažima poruke petnaestak autora koji su multidisciplinarno sagledavali ulogu velikog vladara na simpozijumu koji je (31. oktobra) organizovala fondacija „*Sveti Petar Cetinjski*“.

Akademik Mijat Šuković govorio je o Petru I Petroviću Njegošu kao tvorcu „*Stege*“, prvog zakonskog akta u novovjekovnoj Crnoj Gori.

– Nije poznat, vjerovatno i ne postoji, zakonski propis tako historijski vrijedan i za stvaranje države tako značajan, a da u toku dva vijeka bude manje naučno i društveno afirmisan, kao što se to dogodilo sa „*Stegom*“, naglasio je Šuković.

Doc. dr. Zvezdan Folić posmatrao je domete politike Petra I u svijetlu činjenice da je taj vladar sudbonosno vezao brdska plemena za Crnu Goru, učvršćujući svijest o važnosti i potrebi političkog jedinstva. Akademik Danilo Radojević analizirao je neke primjere falsifikata iz bogate literature o mitropolitu Petru I, između ostalih, dva govora koje je, navodno, Petar I održao crnogorskoj vojsci pred početak bitaka u Martinićima i na Krusima, a nalaze se u „*Istoriji Crne Gore*“ Milorada Medakovića.

– U tekstovima koje Medaković donosi napadno se govori o „srpskim“ svojstvima Crnogoraca, što ne sriječemo u mitropolitovim poslanicama, ukazao je Radojević.

Akademik Radovan Radonjić bavio se pisanjem crnogorske historiografije o mitropolitu Petru I Petroviću, pokazujući da u prikazu te ličnosti, uz realne opise i objašnjenja, ima i elemenata mitskog. Nikola Racković analizirao je moralne stavove sadržane u djelu Petra I, dok je akademik Sreten Perović govorio o aktuelnosti njegovih poruka.

– Provjerimo sve što se može provjeriti, bez predrasuda, osvrnimo se na prošlost i uglednike koji su, braneći život i svoje dostojanstvo, i na nas mislili. Ne zaboravimo, poručuje nam sveti Petar, da u svakoj prilici predstavljamo svoju porodicu i svoju domovinu, poručio je Perović.

Dr. Čedomir Bogićević analizirao je zakonotvorni rad crnogorskog vladike i vladara, posmatrajući ga kao posljedicu historijsko-političkih, društvenih i kulturoloških uslova razvoja crnogorske države, ali i njegove grandiozne ličnosti.

– Poznao je dušu narodnog bića, njegove potrebe, ideju crnogorske nezavisnosti, nedvosmislen je Bogićević.

Sreten Zeković je predstavio rad nastao na osnovu proučavanja bogate službene prepiske Petra I i dokazao da je on pravio jasnu razliku između kategorija „crnogorski narod“ i „srpski narod“ u etničkom, narodnosnom i prirodnoistorijskom smislu.

Dr. Novak Adžić referisao je o Crnogorskoj pravoslavnoj crkvi u periodu od 1784. do 1830. kada je njen arhipastir bio Petar I. Podsjetio je da mnogi crkveni historičari i naučnici tvrde da je za vrijeme njegovog vladanja Sveti sinod Ruske pravoslavne crkve kanonski priznao autokefalnost Crnogorske mitropolije.

U radu skupa učestvovali su i prim. dr. Slobodan Nikčević, Stevo Vučinić, prof. dr. Jovan Belčovski i Tatjana Koprivica.

– I pored svih zasluga, mitropolit Petar kao državnik i vladar nije uvijek bio jednako uspješan, niti bezgrešan. Povlačio je ponekad i loše poteze, praveći krupne političke greške. Njegove veze sa Napoleonovom Francuskom bile su katastrofalna politička greška, zbog koje je navukao na sebe bijes Petrovgrada. Svoju političku nepromišljenost plaćao je besmislenim napadima Crnogoraca na Nikšić i Klobuk. Pogrešno je i nerealno bilo i njegovo očekivanje da se Boka može prisajediti Crnoj Gori, a još veća odbijanje da se ona preda Austrijancima, rekao je prof. dr. Živko Andrijašević.

(Dnevni list POBJEDA, 1. novembar 2009. godine)

ARHAIČNOST JEZIKA ILI LINGVISTIKE

Crna Gora je jedna od rijetkih zemalja u kojoj je većina profesora Univerziteta uglavnom starija od samoga Univerziteta. To je ostavilo vidne posljedice, naročito na razvoj nauke o jeziku. Nepostojanje univerziteta zadugo je uslovljavalo školovanje naše inteligencije u zemljama iz okruženja. A onda su nerijetko naši najbolji kadrovi ostajali da rade u tim zemljama. Opisujući jezik u Crnoj Gori sa stanovišta dijalektologije, dakako, oni nijesu zaobilazili nijednu našu specifičnu crtu. No, njihov rad na normativistici u svakom je pogledu zaobilazio te osobine, svrstavajući ih među dijalektizme i arhaizme – i pored činjenice da su ti „dijalektizmi“ i „arhaizmi“ bili nerijetko obilježje cijele Crne Gore. Tako se i moglo desiti da u Pravopisu srpskohrvatskoga književnog jezika (MS-MH, Novi Sad – Zagreb, 1960) crnogorske specifičnosti budu prokazane kao nestandardne: „*đe – ne nego gdje*“, „*đevojka – ne nego djevvojka*“, „*čerati – ne nego tjerati*“ i sl. iako su one i danas obilježje cijele Crne Gore. Ili još gore, cjelokupan razvoj ondašnjega „zajedničkog književnog jezika“ čak je u samim Zaključcima Novosadskoga dogovora, koji su prethodili izradi toga zajedničkog pravopisa, prikazan tako kao da Crna Gora u njemu nije imala nikakvoga učešća: „*Narodni jezik Srba, Hrvata i Crnogoraca jedan je jezik. Stoga je i književni jezik koji se razvio na njegovoj osnovi oko dva glavna središta – Beograda i Zagreba, jedinstven ...*“ Tako se ispostavilo da, i pored toga što je književni jezik u Crnoj Gori bio zadugo jedini oslonac u standardizaciji Vukova srpskog jezika, Crna Gora, njen književni jezik i Cetinje kao vjekovni književni i kulturni centar nijesu imali nikakva uticaja niti značaja na razvoj ondašnjega „zajedničkog književnog jezika“.

No, takve formulacije obilježje su vremena u kojem se Crna Gora nije mogla niti smjela mnogo miješati u pitanje sopstvenoga identiteta. A kad je u pitanju nauka o jeziku, u njoj gotovo da nije bilo ni kadrova koji bi se tom oblašću stručno i pošteno bavili. Nasuprot takvoj situaciji, kad je u Crnoj Gori zadugo Luka Vujović bio jedini doktor slavistike koji je ovđe živio, danas imamo već desetak doktora i magistara iz te oblasti, imamo čak i Studijski program za crnogorski jezik i južnoslovenske književnosti. Ipak, stanje u samoj struci djeluje poražavajuće. Crnogorska državna vlast prvi put u svojoj historiji smogla je snage da sopstveni državni jezik – crnogorski – Ustavom odredi kao službeni. I to je jedan od historijskih poteza. No, upravo iz redova jezikoslovaca, mahom zapošljenih na Univerzitetu, stižu poruke o arhaičnosti crnogorskoga jezika, o normiranju tobožnjih arhaizama i dijalektizama, Novosadski dogovor – uprkos citiranim zaključcima – proglašava se gotovo Svetim pismom i sl. Zašto je to tako, nije teško zaključiti. Teško bi zapravo bilo od nekoga ko je godinama nekritički usvajao takvo „znanje“ očekivati drukčije poglede na sopstveni jezik. Radi negativne reklame novousvojenoga crnogorskoga pravopisa nerijetko se pribjegava i neistinama, pa se izmišljaju tobože propisani oblici tipa ćelina, ćestenina, ćelohranitelj, ćeme, iako su oni Pravopisnim rječnikom propisani jedino u obliku cjelina, tjestenina, tjelohranitelj, tjeme. Mjera „pravilnosti“ tih kadrova nije bila jezičko stanje u Crnoj Gori niti ono kako se u Crnoj Gori govori. Naprotiv, to se mjerilo (i velikim se dijelom danas mjeri) prema uzusu okolnih naroda i država – nebitno je da li su to Srbi, Bošnjaci ili Hrvati. Oblici đed, ćerati, šeme i sl. zaista su bili dijalektizmi u srpskohrvatskome jer su bili samo obilježje Crne Gore i dijela Hercegovine. No, u crnogorskome jeziku oni, kao opšteprisutni, ni u kom slučaju ne mogu biti dijalektalni. Da bi to bili, morali bi imati neku drugu teritorijalno i upotrebno nadmoćniju alternativu. A takva ne postoji, ili makar još uvijek ne. S druge strane, takvi oblici suštinski ne mogu biti arhaizmi. Oni su zapravo progresivni oblici, nastali od starijih oblika djed, tjerati, sjeme, koji su im prethodili u razvoju. Jer ako je đ nastalo od dj, onda je djed stariji oblik od đed. A pada li kome na pamet da hrvatski ili bosanski jezik npr. proglasi arhaičnim. Naravno da ne! Arhaična je lingvistička svijest koja i jednim i drugim oblicima može pripisivati arhaičnost. Ne liči li sve to pomalo na onu svijest koja je ne tako davno u Republici Srpskoj pokušala ukinuti ijekavicu u korist ekavice? Tada su se umjesto ijekavskih „arhaizama“ i „dijalektizama“ na tamošnjoj televiziji mogli čak čuti i „progresivni“ oblici tipa obekat, orentacija, razediniti, Sovetski Savez i sl.

Adnan Čirgić

(Dnevni list POBJEDA, 16. decembar 2009. godine)

U organizaciji gradskog i županijskog vijeća te Nacionalne zajednice Crnogoraca Rijeke

USPJEŠAN IZLET PO ISTRI

U organizaciji gradskog, županijskog vijeća te Nacionalne zajednice Crnogoraca Rijeke dana 14.11.2009. organiziran je jednodnevni izlet po središnjoj Istri.

Započelo se sa obilaskom starog grada Roča, razgledanjem gradskih objekata, crkvi, Kaštela i muzeja, uz neizbježni posjet mlinu i njegovim proizvodima.

Poseban interes pobudio je obilazak i razgledanje najmanjeg grada na svijetu Huma. Uz stručno objašnjenje vodiča, posjetioци su upoznali značajne gradske objekte – vijećnicu, crkvu, trgove, galerije, muzeje, i upoznali se s velikim doprinosom glagoljaša na ovim prostorima, kojima je i posvećena „Aleja glagoljaša“ na putu do Huma.

Razgledanjem doline rijeke Mirne i Motovuna, nastavljeno je naše putovanje Istrom. Posebnosti ovoga grada su Filmski festival koji se održava u ljetnim mjesecima. Domaćini su nas pozvali na degustacija tartufa, medice i biske – specijaliteta ovog kraja.

Put nas je vodio u centar Županije – Pazin. Razgledali smo zbirke Etnografskog i Gradskog muzeja, gdje smo se mogli upoznati s povijesnim i privrednim razvitkom Pazinštine.

Završetak ovog ugodnog izleta, bio je u mjestu Bani – obilaskom seoskog turizma, gdje je nastavljeno prijatno druženje.

Živko Pejović - Cuca

Na košarkaškoj utakmici u Ciboninom tornju

DRUŽENJE ZA SJEĆANJE, REZULTAT ZA ZABORAV

Članovi udruženja „Đetići“ (koje okuplja mlade iz Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „MONTENEGRO“ Zagreb) odazvali su se ljubaznom pozivu gospodina Branka Klikovca i u utorak 17. novembra 2009. godine prisustvovali su košarkaškoj utakmici Cibone iz Zagreba i Budućnosti iz Podgorice u Ciboninom tornju. U društvu gospodina Klikovca i još nekoliko „starih“ članova „MONTENEGRA“ odlično smo se proveli. Na žalost (o tome, čini se, bolje od riječi govori prva fotografija!), Budućnost je poražena s velikom koš-razlikom. Kako su mladi „otvoreni za sve opcije“, sa zahvalnošću i zadovoljstvom bismo se i u buduće odazvali nekom sličnom pozivu.

Danilo Bunčić

Pozivamo Crnogorke, Crnogorce i sve prijatelje da svojim sugestijama, prijedlozima i priložima pomognu redakciji "Crnogorskog glasnika" na poboljšanju i daljnjem izlaženju lista. Tekstovi nijesu lektorirani te se ispričavamo autorima i čitateljima.

Ovaj broj "Crnogorskog glasnika" tiskan je uz potporu Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske.

PJESMA I PLES SA NOVIM I STARIM ZVIJEZDAMA

- *Talenti: da, a supertalenti?* -

Kako često volimo svemu dodavati atribut „tradicionalno“, tako je pomalo i druženje - izlet članova pjevačkog zbora „Montenegro“ Zagreb i nekolicine najvjernijih „fanova“, postalo takvim – mislim da je ovo sada bio jubilarni, peti put. Izlet je trebao biti edukativnog karaktera (posjet Smiljanu, Krapinskom pračovjeku, dvorcima Zagorja i sl.), ali, po dobrom starom običaju, nikakvog dogovora i odluke, pa smo se prepustili hedonističkom porivu.

Bilo je to 11.12., u petak, iza 17 sati, kad smo se orni i čili, nakon radnog dana (onih koji rade), penzionera koji ništa ne rade (osim čuvanja unuka, kuhanja, spremanja, tečajeva stranih jezika i sl.), uputili našim omiljenim „DADOTOURS“-om (ovaj pridjev i zbog besplatne vožnje za putnike, koju nam je poklonio naš donator, Ćazim Asović-Cuca, jedan od ponajboljih pjevača i plesača općenito, o čemu će biti više riječi nešto kasnije). Odredišna točka: Izletišta – Vinska kuća „JANA“ u Jaski. Tamo smo već „domaći“, čekaju nas ljubazni domaćin (vlasnik), osoblje i dva glazbenika.

Nitko nije požalio što je išao, jedino što smo se morali rano vraćati (negdje oko 23,30). Ali, zato je vrijeme bilo maksimalno dobro iskorišteno, a što je već ranijim, tradicionalnim posjetama istrenirano; nakon vrlo ukusne i obilne večere, obratili smo pažnju i na naše muzičare. Nije loše, ali i mi ćemo pokazati što znamo!

A evo što smo pokazali:

1. Pjesma:

Nakon što nas je ljubazni domaćin „počastio“ osebnom interpretacijom „Još ne sviće rujna zora“, a prateći glazbenici otpjevali i odsvirali, a što drugo, nego „Oj svijetla majska zoro“, u ritmu fine koračnice, uslijedio je gotovo neopisiv užitak za oči i uši.

Naši umjetnici (u odsutnosti gospođe Milke Babović, preuzela sam ulogu Prosudbenog suda (nekako se tako kaže) i u domeni pjesme i u domeni plesa!) jedva su dočekali svojih više od pet minuta.

Nakon pjesme domaćina, nije više bilo ustručavanja u stampeu prema jednom od mikrofona (sreća što je bio pričvršćen). Nastupali su poznati solisti,

ad hoc dueti, trija ...

Naša Jaca (Jaca I), bila je izvrsna kao relativno novi, ali već etablirani talent. Vjerojatno bi bila na visokom mjestu uspješnosti (možda čak i prva), da nije prenježno izvela pjesmu „Ribari“ (znate onu od Vinka Coce: „...svako jutro u zoru, galebi se karaju ...“); za prisutni auditorij i uz nametnutu pratnju, to je bilo presuptilno (nije se uopće čula), ali smo joj svi pljeskali. Izredali su se Cuca, Božo zvan Ribica, Novo, Olja ... Međutim, najbolja po ocjeni Prosudbenog povjerenstva, a i ono „malo“ publike uz podij, bila je naša Đuka. Majstorska izvedba, jaki sopran, a pjesma sa domaćeg terena (njenog). Bravo, bravo!

2. Ples:

Raskoš plesnih talenata pokazali su i pjevači i plesači, kao i oni koji misle da su oboje.

Tu je bila velika konkurencija: Cuca (otkud on?!), vrlo, vrlo dobar u standardnim plesovima, a posebno dobar u slobodnom sastavu. Bio bi prvi da je malo više poleta bilo na njegovu licu pačeničkog izraza, da li zbog naknadnog kajanja (ne)poznatog uzroka ili viroze. Ali, zato je njegova Jaca (Jaca II), bila neumorna, izvrsna u svim kategorijama, a posebno u „vlakicu“. I drugi su davali sve od sebe: naš profa sa suprugom – vrlo visoka ocjena za, samo na izgled, laku izvedbu standardnog plesa (ne znam kako se zove), kad se čini da uopće ne plešu (jedva da su odizali stopala od podija), a samo klize u ritmu glazbe i usputno pjevuše. Ipak, tu je apsolutno najveći talent (bila bi i supertalent da je bilo više vremena i za latinoameričke plesove) naša Jaca I (ona s početka teksta)! Prekrasno: lakoća pokreta (a bez greške!) u ženstvenom kompletiću, sa decentno naglašenim strukom, prikladne čizmice (sa plesnom potpeticom od 4-5 cm), solo izvedbe, neki plesovi u paru sa Cucom (otkud on?!). . .

U standardnim plesovima, standardno dobri, zapravo vrlo dobri: Novo sa pratiljom (plesno - životnom), ciljao je prema vrhu ljestvice, ali fantastična izvedba twista završila je išijasnom pozom sa kisjelim osmjehom. „Medna usta“ sa svojom pratiljom, izdvajao se elegancijom pokreta, usklađenošću i razigranošću, ali tu je pripomogao prekrasni, visoki stas oba partnera i vjerojatno višedecenijski trening.

Bili bi i drugi spomenuti da im znam nadimke (treba se ograditi, bez obzira što smo poznati po nikakvoj sujeti).

Povratak u Zagreb bila je prigoda da se uvježba onaj dio repertoara koji se nije pjevao u dolasku ili da se oslobođeni talenti pokažu. Tu se posebno izdvaja naša Mira D., krasnim izvedbama pjesama iz zemlje i inostranstva, ali nikako da dođe na probe zbora. S obzirom da je opet bio dostupan samo jedan mikrofoni (onaj u autobusu, a zna se čiji je autobus!!!), bili smo izloženi dopunskom repertoaru raskošnog talenta za pjesmu i priču našega Culeta (otkud on?!).

Eto, sve što je lijepo, kratko traje, pa ću sa ovom frazetinom i završiti!

Ako dođete na probe pjevačkog zbora, možete i vi sudjelovati u natjecanju. A na izletu - druženju pokazati sav pjevački talent – u slučaju da ne ide naš voditelj zbora; ali ako i ide, već je poprilično upoznat sa našim umjetničkim dometima!

Milanka Bulatović

Skupna izložba udruge „Salon pod hrastom“ u Umagu i Zagrebu

„MORE I IVANA“

Skupna izložba „More i Ivana“ – čiji su organizatori Udruga „Salon pod hrastom“ iz Pule, Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „BUJŠTINA“ Umag - Buje, Pučko otvoreno učilište Umag i Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „MONTENEGRO“ Zagreb, a koja je već bila otvorena u Umagu (30.10.-6.11.) – otvorena je 12. novembra i u Crnogorskom domu u Zagrebu, u Galeriji „Montenegrina“. Sve prisutne – među kojima je bio i prvi sekretar Ambasade Crne Gore u Republici Hrvatskoj gospodin Branislav Karadžić – pozdravio je predsjednik Društva „MONTENEGRO“ gospodin Dušan Mišković i dao riječ predsjedniku Udruge „Salon pod hrastom“ gospodinu Antu Mihoviloviću, doktoru medicine ali i diplomiranom povjesničaru umjetnosti, koji je ponosno govorio o neobičnom projektu ostvarenom proteklog ljeta „negdje na sjevernom Jadranu“: internacionalnoj likovnoj koloniji na platformama za eksploataciju plina. Toplina s kojom je, idući od jedne do druge slike, objašnjavao što su umjetnici (B. Šumonja, D. Bingham, I. Lazarić Toner, B. Grakalić, V. Mossi, L. Corfiati, R. Ugussi, J. Mihovilović, M. Vladislavljević, B. Nemeš, G. Četković) proživljavali stvarajući svoja djela nagovještavala je koliko su se učesnici kolonije zbližili, a kada je njemu i tajniku gospodinu Aleksandru Taušanu gospođa Istra Lazarić Toner posve neočekivano predala očito krišom izrađena staklena „odličja“ to se i potvrdilo!

U prologu kataloga ove – po mnogo čemu sigurno u svijetu jedinstvene – izložbe, dr. Ante Mihovilović piše:

«Da bismo realizirali temu „More i Ivana“ trebalo je prethodno dobiti odobrenje za pristup platformi. Zahvaljujemo izvršnom direktoru kompanije INAgip gospodinu Branku Mihalju za to odobrenje, preporuku kod graničnih vlasti i carine, organizaciju plovidbe preko agencije Aurora i konačno pristup restoranu nasred Jadrana.

Brzo putovanje moćnim brodom Junak omogućilo nam je da oplovimo više platformi, a najjači dojam su ostavile Ivana A i K koje su spojene mostom (v. slike na str. 43). Ne manje oduševljenja je izazvala platforma za bušotine Labin 1, dok je Labin 2 u Meksičkom zaljevu na tamošnjem radnom zadatku. Uzbudljivo je bilo u polju platformi. (Ima ih 17) Tko bi rekao da je posred Jadrana industrijski pejzaž? A baš se umjetnici oduševljavaju i nalaze inspiraciju u takvom okruženju. Nastala su djela s monopodnim, tripodnim i kvadropodnim platformama. Oslikali smo bušilicu koja se izmješta na novu lokaciju (Labin 1). Impresivna je košara za dizanje ili spuštanje ljudi i tereta.

... Bilo je uzbudljivo, lijepo i naporno ploviti među željeznim grdosijama, družiti se s galebovima, dijeliti utiske s prijateljima i kolegama.

Sudionici ove likovne grupe su ponosni što su vjerovatno prva grupa slikara (u svijetu) koja je posjetila polja plinskih platformi. Utoliko su zanimljiviji njihovi umjetnički radovi koji su ujedno i dokumentarni.»

Izložba starih fotografija iz Crne Gore

„ZAUSTAVLJENO U VREMENU“

U Galeriji „Montenegrina“ u Rijeci, u prostorijama Nacionalne zajednice Crnogoraca Rijeka, 6. XI. 2009. otvorena je izložba preko trideset starih fotografija (formata 210 x 297) iz Crne Gore pod nazivom „Zaustavljeno u vremenu“. Izložba, na kojoj je „zaustavljeno“ vrijeme između 1910. i 1930. godine, praćena je – u katalogu koji je, kao i samu izložbu, pripremio gospodin Danilo Ivezić – tekstovima dvojice autora koji su zasigurno dobro poznavali i Crnu Goru i Crnogorce.

«... Ako se popnete na Lovćen, pod sobom ćete vidjeti Crnu Goru. Sav taj prostor formira padinu, kako ovdje kažu UVALU, u kojoj je najniže mjesto Cetinjsko polje ... Na samoj uvali nalaze se Njeguši, Cetinje, Čeklići, Bjelice, Ozrinići i Cuce, a na istočnoj strani Komani, Zagarač i Pješivci ... Dalje s Lovćena vidite duboku uvalu Zetske doline ... Kad posmatrate dalje preko Zete, vaš pogled upire u planine što se uzdižu sve više i više, u vidu grebena i posebnih vrhova, koji su do polovine ljeta pokriveni snijegom. Tamo su prave planine, među kojima bi Lovćen bio planina srednje visine. Ta cijela strana uglavnom se i naziva BRDA ...»

Pavel Apolonovič Rovinski: „Zapisi o Crnoj Gori“

«... Sada se zvijezde sa velikog neba ogledaju u temeljima zgarišta, kao i u bistroj jezerskoj vodi, kao da neprekidno obnavljaju iskre ugašene vatre. Puls života, ne samo moga nego i mnogih drugih domova, spaljen je, ali se ognjišta i životi obnavljaju na sve strane ...

... Oganj više ne grije kuću. Plamen ne baca sjenke. Veo tišine i tame remete hod guštera, život u ptičjem gnijezdu, šapat uspomena nekoliko generacija gorštaka i jara prohujalih nada, želja i očekivanja ...»

Veljko Vlahović: „Zapisi o Crnoj Gori i Crnogorcima“

Dragutin Lakić

SAMOSTALNA IZLOŽBA ALEKSANDRA ČALOVIĆA

ALEKSANDAR SAŠA ČALOVIĆ rođen je u Belom Manastiru 1965. godine. Studirao je na Likovnoj akademiji u Sarajevu. Član je likovne grupe „Močvara“ iz Belog Manastira.

Po završetku studija vratio se u rodni Beli Manastir gdje započinje svoje likovno stvaralaštvo. Čalović se zarana, još od dječaćkih dana, opredjelio za slikarstvo. Do danas je izradio preko petsto radova.

Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore Osječko-baranjske županije – Osijek, u suradnji s Gradskom knjižnicom i čitaonicom u Valpovu i Ustanovom za kulturne djelatnosti „Ante Evetović Miroљub“ Valpovo, organiziralo je samostalnu izložbu Aleksandra Saše Čalovića pod nazivom „Molitva“. U katalogu izložbe – koja je u Valpovu otvorena 16. studenog, a u Osijeku su je posjetitelji mogli razgledati prethodnog mjeseca – o autorovom slikarstvu se, između ostalog, kaže:

«Odabrao je za sebe specifičnu morfologiju, provjerenu i njemu veoma blisku, a mi smo čak spremni poštovati njegovo oduševljenje. Raspon njegovog interesa nije iznimno širok, ali intenzivan je i uspješan. Referentni okvir njegovog slikarstva je likovna fenomenologija znaka i simbola.

Daleko je od ilustrativnosti i od površne anegdoticnosti i usredotočuje se na znakovnost i krajnju stilizaciju. Dojmljivo se usredotočuje na osjećaj, na unutarnje doživljaje i pri tome afirmira iznimnu količinu zanosa i predanosti.»

„NACIONALNI PARKOVI CRNE GORE“ U PULI

U organizaciji Zajednice Crnogoraca Pule, a uz pomoć Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „MONTENEGRO“ Zagreb, 29.10. je u prostorijama Zajednice otvorena izložba fotografija dragulja Crne Gore pod nazivom „Nacionalni parkovi Crne Gore“. Sve prisutne pozdravio je predsjednik Zajednice Crnogoraca Pule gospodin Vukoman Šćepanović i potom dao riječ tajniku NZCH gospodinu Danilu Iveziću, koji je autor izložbe i njenog kataloga. U kraćem, prigodnom obraćanju gospodin Danilo Ivezić posebno je istakao nedovoljno poznat podatak da je još daleke 1878. godine (samo šest godina nakon proglašenja Yellowstonea prvim nacionalnim parkom u svijetu!) bila zaštićena teritorija Biogradske gore i proglašena *Knjaževim zabranom*.

IZ STARE CRNOGORSKE ŠTAMPE

Zahvaljujući ljubaznosti gospodina Stanka Roganovića – arheologa sa Cetinja, dugogodišnjeg profesora latinskog jezika u Cetinjskoj gimnaziji i dugogodišnjeg stručnog saradnika Republičkog zavoda za zaštitu spomenika kulture – u ovom broju donosimo nekoliko zanimljivih napisa iz stare crnogorske štampe. Podsjećamo čitaoce da je gospodin Roganović autor izuzetno zanimljive i korisne knjige „Otuđivanje kulturnih dragocjenosti iz Crne Gore“, koju su 2008. godine zajedno objavile NZCH i Matica crnogorska (opsežan prikaz te knjige v. u 55. broju „Glasnika“).

VAŽNA VIJEST

Nema sumnje da ova vijest, koju je naglasio tadašnji urednik lista, zaslužuje ovakav naslov:

Sa radošću koju će s nama dijeliti prijatelji Crne Gore, možemo javiti da je u prošli petak 1. ovog mjeseca otpočeta radnja na građenju tvrdoga druma koji će voditi od Cetinja ka Kotoru. Kako je jedan dio tog puta već gotov, to se pri vještini i revnosnom rukovođenju inženira dr-a SLADEA i nemornom nastojanju našeg ministra, možemo nadati da će cio put do austrijske granice možda još ove zime biti gotov.

(Glas Crnogorca, 9. jun 1879.)

UMRO J.J. ŠTROSMAJER

Povodom smrti J. Štrosmajera čitamo u staroj crnogorskoj štampi obavještenje:

Sveštenik, političar, dobrotvor, rodoljub, zaštitnik prava naroda svojega, propovjednik bratstva i sloge, osnivač Jugoslavenske akademije, Galerije slika u Zagrebu, sagradilac veličanstvene crkve u Đakovu itd., jedan od najvećih sinova hrvatskoga naroda, biskup ŠTROSMAJER, ispustio je svoju plemenitu dušu.

*Hrvati su izgubili mnogo, a Južni Sloveni dosta!
(Učiteljski list, 5. april 1905.)*

PRVI CRNOGORSKI BUKVAR

Ova vijest je svakako obradovala ondašnje prosvjetne radnike. I ne samo njih.

Bukvar za crnogorske škole sastavio Stevo Čaturilo, glavni školski nadzornik. Naklada knjižare Braće Jovanović, 1879.

Ovo je prvi crnogorski bukvar, koji je trudom i znanjem našeg glavnog školskog nadzornika g. S. Čaturila, a prema najnovijim rezultatima do kojih je stigla danas pedagoška nauka i praktila u svojoj bukvarskoj partiji, sastavljen i na svijet izdan.

Može se dobiti po cijeni od 25 novčića u knjižari Jovana Pavlovića na Cetinju.

(Glas Crnogorca, 13. novembar 1879.)

VLADIČIN ZAPIS

U staroj crnogorskoj štampi čitamo i ovakvo obavještanje:

U slavjanskom almanahu koji se zove „Slavjanski ježegodnik“, nailazimo u ovogodišnjem izdanju njegovu jednu zbirku od ranijih zapisa koje su u naročito za to određenu knjigu zapisivali pored svog imena slavni ljudi koji su pohodili češki muzej. Među raznijem napisima slavni ljudi nalazimo i jedan našeg Vladike Petra II, koji zaslužuje da ga dobro utuže svi slovenski narodi, a naročito oni na jugu, jer glasi ovako: „Da smo silni moralno kao što smo fizički nigdje se mračnoga oblaka na podnebesju ne bi moglo vidjeti!“ – Vladika crnogorski Petar Petrović Njegoš, 1851.

(Glas Crnogorca, 22. novembar 1880.)

Priredio Stanko Roganović

IN MEMORIAM

Uroš Golubović (1929. –2009.)

Prof. dr. sc. Uroš Golubović rođen je 1929. godine u Orahu kod Plužina, gdje je završio osnovnu školu. Nižu gimnaziju započinje u Nikšiću, gdje ga zatiče rat. Po završetku rata nastavlja školovanje u Novom Sadu i Vrbasu gdje je maturirao 1950. godine.

Nakon odsluženja vojnog roka zapošljava se u Zavodu za selekciju bilja u Crvenki, a 1953.g. upisuje Šumarski fakultet u Sarajevu. Dvije godine kasnije prelazi na Poljoprivredno - šumarski fakultet u Zagrebu, gdje ubrzo poslije diplomiranja 1959.g. postaje honorarni suradnik, a potom i asistent. Na tom (kasnije Šumarskom) fakultetu 1994. godine završava karijeru u zvanju znanstvenog savjetnika.

Doktorirao je 1964. godine („Istraživanje najrentabilnijeg šumarsko - uređenog debljinskog stepena jele, za pilansku preradu“), a habilitirao 1972. godine. Bio je voditelj više znanstvenih projekata iz područja mikroekonomike i makroekonomike šumarstva.

Objavio je više od 100 znanstvenih i stručnih radova te referata na stručnim kongresima i simpozijima u zemlji i inozemstvu (Madrid, München, Oxford, Oslo, Lenjingrad, Moskva). Objavio je i nekoliko stručnih priopćenja i prikaza. U više navrata odlazio je na studijske boravke u inozemstvu: Engleska, SSSR, Kina, Kuba.

Surađivao je i pisao u *Šumarskom listu*, *Glasniku za šumarske pokuse*, *Drvnoj industriji*, *Ekonomskom pregledu*, *Šumarstvu i preradi drveta te listovima Slavonija*, *Slavonska šuma* i *Goranski list*.

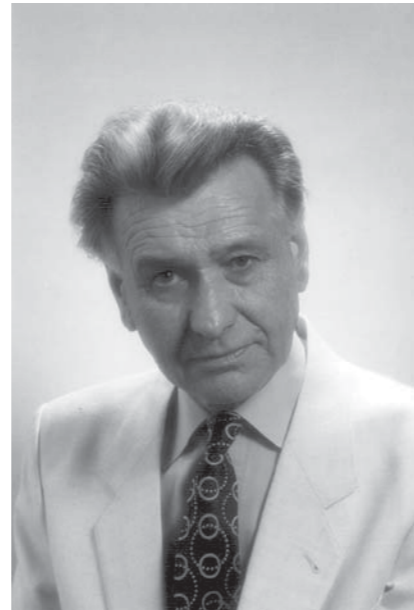
U zbornicima i časopisima obimno je i cjelovito obradio problematiku najpovoljnijih sječnih zrelosti u šumskim sastojinama, uvjeta privređivanja i ekonomske valorizacije šuma te ekonomskih posljedica sušenja jelovih i hrastovih sastojina, što je bilo i uže područje znanstvenog bavljenja prof. Golubovića.

Više od dvadeset godina prof. dr. Uroš Golubović bavio se sistematski i gotovo pasionirano istraživanjem o sastojinama hrasta lužnjaka i primarnom preradom hrastovine. Otuda su nastali i njegovi brojni znanstveni radovi, kojima je, bezmalo, zaokružio monografski opus o hrastu lužnjaku i hrastovini u Hrvatskoj.

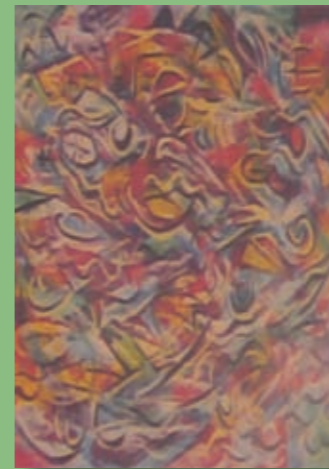
Značajan je bio i društveni angažman prof. dr. Golubovića u ranim šezdesetim godinama, kada je kao asistent napisao dva popularna rada: „*Društvena i politička aktivnost studenata zagrebačkog Sveučilišta 1945.-1960.*“ i „*Katedra za slobodna predavanja*“.

Prof. dr. Uroš Golubović bio je 17.11.1990. godine osnivač Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“, koje će uspomenu na svog prvog predsjednika sačuvati u trajnom sjećanju.

**DRUŠTVO CRNOGORACA I PRIJATELJA CRNE GORE
„MONTENEGRO“ ZAGREB**

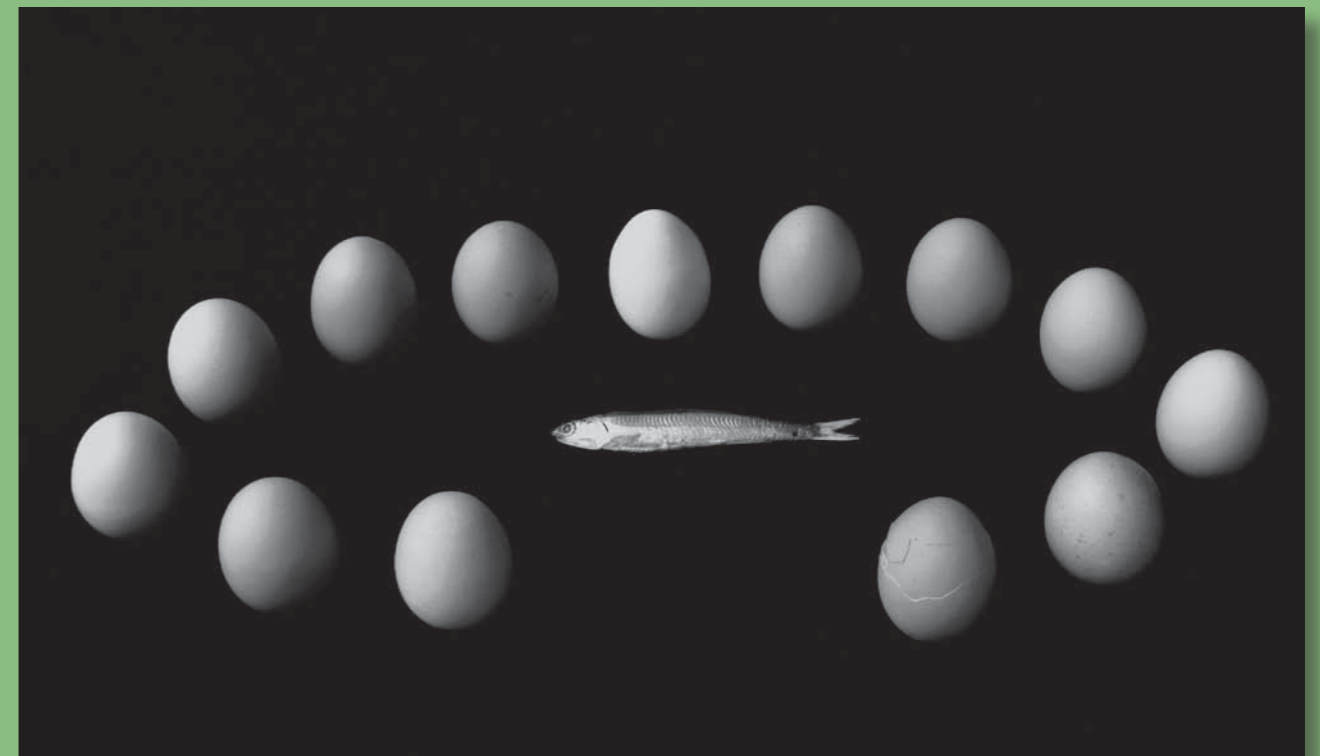
Sa izložbe „More i Ivana“

Sa izložbe Aleksandra Čalovića

Sa izložbe Ratka Odalovića

Sa izložbe Peđe Đonovića

U SUSRET PRAZNICIMA

Tradicionalno prednovogodišnje druženje i čestitanje u Crnogorskom domu

